Ніва

БЕЛАРУСКІ ТЫДНЁВІК

№ 1 (671) ГОД XIV 5 СТУДЗЕНЯ 1969 Г. ЦАНА 60 гр.

Усе рэчы і падзеі маюць свой адрас у часе: яны існуюць не толькі дзесьці, але і калісьці.

Час спалучае ў сабе імгненні і вечнасць. Бязгучна і безупынна струменіцца ён, нябачны, неадчувальны, няўлоўны. Але ёсць у нас «лавец» часу: не забывайце толькі кожны дзень адрываць чарговы лісток календара. Гэты лісток гаворыць нам, што пачаўся новы год: 1969. Як і ўсе іншыя, будзе ён працягвацца 365 сутак + 0,242198... сутак. Адразу нават не прачытаеш. З гэтай дабаўкі, як ні старайцеся, цэлых сутак вы не атрымаеце. Год і суткі, гавораць матэматыкі, несумерныя: нельга падзяліць большую велічыню на меншую без рэшты. Прырода не матэматык: няма ў яе свядомай, разумнай мэты. Дай волю чалавеку, ён стварыў бы больш выгадную Зямлю. Мо, з часам ён і прымусіць яе рухацца хутчэй ці памалей.

Ды ці цяпер ён гэтага не робіць? Ці не змагаецца ён з сіламі, якія хацелі б рух зямны спыніць, пусціць яго ў адваротным напрамку? А ў Зямлі адзіная надзейная арбіта: сацыялістычная. Зямля выйшла на яе. Ці будзе па ёй рухацца хутчэй, ці памалей — наша таксама заслуга, або віна.

Якія падзеі рыхтуе нам час у новым годзе? Перш за ўсё, уваходзім у дваццаць пяты год нашай народнай дзяржавы. Гэта важная ў нашым жыцці

падзея будзе спадарожнічаць з намі праз многія месяцы, будзем ёй аддаваць свае думкі і сэрцы. Нам, беларусам, гадавіна гэта напамінае не толькі пра пэўны, важны гістарычны адрэзак, які прайшла наша краіна, але мае яшчэ і асаблівую вымову: народная ўлада зрабіла нас раўнапраўнымі грамадзянамі краіны, сталі мы гаспадарамі свайго жыцця і будаўнікамі лепшай будучыні супольнай айчыны. Разам з правамі набылі мы таксама і адказнасць за лёс дзяржавы. Гэта нас павінна не толькі радаваць, але і натхняць на стваральную працу ў карысць нашага грамадства, у карысць сацыялістычных пераўтварэнняў у Народнай Польшчы. Працы ў нас многа. Заданняў усім хопіць. Напрамкі дзейнасці паказваюць пастановы V з'езда Партыі.

1969 год кіруе таксама нашы пачуцці на Беларусь. Шлем ёй сардэчныя прывітанні з нагоды слаўнага пяцідзесяцігоддзя беларускай дзяржаўнасці і разам са ўсім беларускім народам цешымся яе здабыткамі і радасцю. І будзем лепш пашыраць веды аб БССР сярод нашага грамадства.

Урэшце, 1969 год гаворыць членам БГКТ аб набліжаючымся з'ездзе нашай арганізацыі, аб парадкаванні арганізацыйных спраў і далейшай актывізацыі нашай дзейнасці. Ад нас жа саміх залежыць, якая гэта дзейнасць будзе, якія дасць вынікі, як узбагаціць скарбніцу агульнанароднага руху карыснай грамадскай ініцыятывы.

Мы — аптымісты, верым, што Новы год падарыць людзям больш радасці, чым смутку. Бо можна падзяліць год на большы або меншы лік месяцаў, можна месяцы падзяліць на большы або меншы лік дзён, ад гэтага яе шлях вакол сонца не зменіцца, яна будзе рухацца ў адным напрамку: наперад, а не назад. Такі закон прыроды і наш.

Мінск. Плошча імя У. І. Леніна.

Фота В. Лупейка.

Народ, беларускі народ!
Ты цёмны, сляпы, быццам крот.
Табою ўсягды пагарджалі,
Цябе не пушчалі з ярма.
І душу тваю абакралі, —
У ёй нават мовы няма.

Словы гэтыя, поўныя горычы і жалю, належаць вядомаму беларускаму паэту Максіму Багдановічу. Так ён пісаў аб нешчаслівай долі беларускага народа пад прыгнётам царскага самаўладдзя.

Толькі ж не хацеў мірыцца народ са сваім гаротным становішчам. Згушчаліся хмары народнага гневу, зіхацеў маланкамі небасхіл, збіралася навальніца рэвалюцыі.

«А хто там ідзе ў агромністай такой грамадзе?» — пытаўся Янка Купала. І адказваў: «Беларусы». Бо захацелася ім, занядбаным і прыніжаным, «людзьмі звацца». І калі грымнулі залпы «Аўроры» і адбылася Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя, працоўныя масы Беларусі рашуча сталі на яе бок. Яны былі разам з Леніным, з партыяй бальшавікоў. Бо Ленін, камуністы неслі ім свабоду, роўнасць права да шчасця.

1 студзеня 1919 года была створана Беларуская Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка. Упершыню ў сваёй гісторыі беларускі народ заваяваў сваю дзяржаўнасць. І не раз са зброяй у руках адстойваў яе. Аб гэтым яскрава сведчыць масавы гераізм беларускага народа, які быў праяўлены пры абароне заваёў Кастрычніка ў гады грамадзянскай і асабліва Вялікай Айчыннай вайнаў. На яе франтах змагалася звыш мільёна беларусаў, а на запалоненай беларускай зямлі разгарэлася полымя партызанскай барацьбы. У партызанскіх фарміраваннях налічвалася 374 тысячы патрыётаў. У іх рэзерве знаходзілася каля 400 тысяч мясцовых жыхароў. Звыш 70 тысяч чалавек вялі падпольную работу супраць чужынцаў у гарадах і рабочых пасёлках. Сярод народных мсціўцаў 71 працэнт складалі беларусы.

Партызаны Беларусі за час вайны знішчылі і вывелі са строю больш як паўмільёна гітлераўскіх захопнікаў — больш, чым амерыканцы і англічане да сярэдзіны 1944 года.

Беларусам за апошняе пяцідзесяцігоддзе двойчы прышлося пачынаць з нуля. Першы раз, калі атрымалі гаротную спадчыну ад царскага самаўладдзя. За рэкордна кароткі час была створана буйная прамысловасць. Ужо ў 1940 годзе валавая прадукцыя прамысловасці ўсходніх абласцей БССР перавысіла ўзровень 1913 года ў 23 разы.

У другі раз — пасля апошняй вайны. Загінуў кожны чацвёрты жыхар рэспублікі. Звыш 2 мільёнаў 200 тысяч сваіх сыноў і дочак не далічыў беларускі народ пасля заканчэння вайны. Яшчэ і сёння Беларусь не можа аднавіць даваенную колькасць насельніцтва. Страшэннымі былі матэрыяльныя страты. Акупанты знішчылі або спалілі ўсё, што здолелі. Без прытулку і даху над галавой засталося звыш трох мільёнаў чалавек.

З братняй дапамогай савецкіх народаў беларусы ўжо да 1950 года залячылі цяжкія раны акупацыі, аднавілі даваенны ўзровень прамысловасці, адрадзілі сельскую гаспадарку, культурна-асветныя ўстановы.

У беларусаў ёсць старажытнае паданне. У лясной чашчобе распусцілася цудоўная кветка. Злым сілам яна аказалася не да спадобы. Яны паклікалі на

(Працяг на стар. 4)

ЗА ГОД, ЗА ДВА, ЗА ДЗЕСЯЦЬ...

Фільм закончыўся. Кіраўнічка вясковага клуба выключыла тэлевізар. Гаспадарам аднак не спяшалася дамоў.

— Якую толькі ерунду яны ў гэтай тэлевізіі не прыдумаюць! — адазваўся ў голас Колька Піліпаў. — Хто дзе бачыў, каб гаспадар сядзеў сабе дома ў мяккім крэсле, націскаў нейкія кнопкі, а машыны самі па полі гулялі і ўсё за яго рабілі. Фантазія гэта і толькі.

— Можа гэта і фантазія, — згадзіўся з ім дзядзька Максім. — Але што ты на тое, калі табе скажу, што за 5 год вось мы тут, у нашай вёсцы, **з кожнага гектара поля збіраць будзем па 24—25 цэнтнераў збожжа?**

— А дзе ж табе такое прыснілася, Максім? — недаверліва запытаў яго сусед.

— Нічога мне не снілася, — адказаў Максім. — Гэта план. Быў я вось у Беластоку, у зяця. Каляды разам спраўлялі. Яны там, у горадзе, зараз па-новаму стылю святкуюць. Дык не такія яшчэ дзівы ён мне расказаў. Зяць мой якраз планаваннем сельскай гаспадаркі займаецца.

— Дык што ён там напланаваў? — пацікавіўся Максімаў кум.

— То ж гавару: 19 цэнтнераў збожжа з гектара ў 1970 годзе, а 24—25 цэнтнераў пад канец 1975 года.

— Хіба на паперы! — адрэзаў Колька Піліпаў.

— І я яму так гаварыў, але ён кажа, што не на паперы, а на зямлі, на нашай зямлі. Толькі трэба, кажа, гэтай зямлі даць больш гною і попелу.

У 1970 годзе прывязуць нам, кажа, столькі штучных угнаенняў, што на кожны гектар хопіць па 100 кг хімічна чыстага рэчыва, а за 5 год — у два разы больш! І насенне іншае, гаварыў, будзе. Чулі пра пшаніцу «Эрас» або «Штарка», не? Дык аказваецца, што яна ўжо добра выпрабавана ва ўмовах Беластоцкага ваяводства. І паверыце ці не — дала яна па 45—50 цэнтнераў з гектара! Вучоныя дарэмна нашага хлеба не ядуць. Сустрэў я аднаго, калі да зяця госці прыйшлі. Дык ён мне гаварыў, што вучоныя хлебаробы і ў нас, і ў другіх краінах намагаюцца знайсці такі гатунак збожжа, каб давала яно з аднаго гектара да 100 цэнтнераў.

— Але ж ты разагнаўся, Максім! — сказаў яго кум. — А ці жывёлу яны таксама касмічнымі тэмпамі намагаюцца размножваць, што? Як табе гаварылі?

— Калі хочаш, магу сказаць і пра жывёлу, — не збянтэжыўся Максім. — Дык прадбачваюць яны, браток мой, што колькасць рагатага статку будзе павялічвацца праз кожныя 5 год на 40 прац.

— Значыць, — адазваўся кум, — калі я зараз маю тры каровы і дзве ялошкі, то за 5 год, паводле іх плана, павінна быць у мяне 7 штук? Адкуль жа я корму для іх вазьму? Хто сечку для іх будзе рэзаць? Можа твой вучоны зяць прыедзе, што?

— З кормам бяды не будзе, — спакойна паясняў Максім, — бо нам Нарву змеліяруюць і балота асушаць. Калі хочаш ведаць, то за 10 год у нашым Беластоцкім ваяводстве не застанецца ні аднаго кавалачка дрыгвы. Усюды трактарам можна будзе заязджаць. А пра сечку таксама не бядуй. Ужо пад

(Працяг на стар. 4)

Падзеі ◊ Здарэнні ◊ Факты ◊ Каментарыі ◊ Весткі

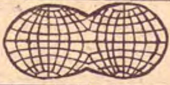

СВЕТ

ПАЛІТЫЧНЫЯ ЗДАРЭННІ Ў 1968 Г.

1968 год названы быў Арганізацыяй Аб'яднаных Нацый годам правоў чалавека. 1968 год характарызаваўся таксама многімі шчаслівымі здарэннямі: не прымянялася тэрмаядзерная зброя, падпісаны дагавор аб нераспаўсюджванні тэрмаядзернай зброі, а таксама пачаліся размовы ў Парыжы, мэта якіх — мірнае заканчэнне в'етнамскай вайны. Велізарны прагрэс наступіў у галіне заваявання космасу і перасаджвання сэрца. Заключэннем гадавых дасягненняў у галіне заваявання космасу быў лёт трох амерыканскіх астранаўтаў вакол Месяца і шчаслівы зварот іх на зямлю 27 снежня 1968 г.

А вось некаторыя палітычныя справы 1968 года.

Злучаныя Штаты і В'етнам. Для амерыканцаў 1968 год быў годам шокаў — прэзідэнт Джонсан адмовіўся кандыдаваць у прэзідэнты; забіты былі М. Кінг і Р. Кенедзі; студэнцкія хваляванні; в'етнамская вайна сабрала яшчэ большае смяртэльнае жніво. Зараз увага канцэнтруецца на асобе прэзідэнта — электа Ніксана, які ў склад свайго ўрада паклікаў мала знаных за мяжой, выключна белых, палітыкаў. У маі 1968 г. у Парыжы распачаліся ўступныя размовы ЗША і ДРВ, якія ў апошніх месяцах пашырыліся на прадстаўнікоў ФНВ Паўднёвага В'етнама і сайгонскага рэжыму. Спынены бамбардзіроўкі Паўночнага В'етнама.

Валютавы крызіс. Найважнейшым здарэннем фінансавага свету ў 1968 г. была страта даверу для папяровай валюты і спекуляцыя золатам.

Дагавор аб нераспаўсюджванні тэрмаядзернай зброі. 1 ліпеня 1968 г. СССР, Злучаныя Штаты і Вялікабрытанія падпісалі дагавор аб нераспаўсюджванні тэрмаядзернай зброі. Але ратыфікавала дагавор толькі Вялікабрытанія.

Студэнцкія праблемы. 1968 год можа запісацца ў хроніках гісторыі як год студэнцкіх бунтаў. Хваля непакояў у асноўным была звязана з грамадскай няроўнасцю і агульным незадавальненнем становішчам, пануючым у паасобных вышэйшых навучальных установах і на свеце.

Блізкі Усход. 1968 год мінуў пад знакам перастрэлкі на ізраільска-іарданскай граніцы і праз Суэцкі канал. У Іраку ў чэрвені адбыўся бяскрывавы ваенны пераварот.

Лацінская Амерыка. Ваенны пераварот адбыўся ў Перу і ў Панаме. У Венесуэлі прэзідэнцкія выбары выіграў прадстаўнік грамадска-хрысціянскай партыі, а ў Бразіліі ў снежні прэзідэнт распусціў парламент.

Кітай. Адным з асноўных палітычных здарэнняў у Кітаі ў 1968 г. быў факт, што Лю Шао-тсі афіцыяльна быў адсунуты ад усялякай улады.

А. Кар.

БССР

ВЯРХОЎНАГА

Адбылася пятая сесія Вярхоўнага Савета Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі сёмага склікання. Сесія пачала сваю работу напярэдадні знамянальнай падзеі ў жыцці беларускага народа — 50-годдзя Беларускай ССР і Камуністычнай партыі Беларусі.

У сесіі ўдзельнічалі кіраўнікі партыі і ўрада Беларусі: Ц. Кісялёў, І. Макараў, П. Машэраў, С. Пілатовіч, І. Палякоў, С. Прытыцкі, А. Смірноў, М. Полазаў, намеснікі старшыні і члены Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР, намеснікі Старшыні Савета Міністраў, міністры і іншыя члены беларускага ўрада.

З дакладам аб Дзяржаўным плане развіцця народнай гаспадаркі Беларускай ССР на 1969 год выступіў намеснік Старшыні Савета Міністраў, старшыня Дзяржаўнага плана БССР, П. Коханаў.

З дакладам аб Дзяржаўным бюджэце Беларускай ССР на 1969 год і аб выкананні Дзяржаўнага бюджэту Беларускай ССР за 1967 год выступіў міністр фінансаў БССР Б. Шаціла.

ЗАКОН

Апублікавана «Закон Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі аб Дзяржаўным плане развіцця народнай гаспадаркі Беларускай ССР на 1969 год».

Вось некалькі даных планавага прыросту ў працэнтах у параўнанні з 1968 годам: планавы прырост прадукцыі прамысловасці — 7,2 працэнта, вытворчасць сродкаў вытворчасці ўзрасце на 7,5 працэнта, дзяржаўныя цэнтралізаваныя капітальныя ўкладанні — на 15,8 працэнта, павелічэнне рэальных даходаў на душу насельніцтва прадбачваецца на 6,1 працэнта.

СХОД

У Мінску, у памяшканні Вышэйшай партыйнай школы, адбыўся ўрачысты сход грамадскасці, прысвечаны 50-годдзю заснавання Камуністычнай партыі Польшчы і 20-годдзю стварэння Польскай аб'яднанай рабочай партыі. У сходзе ўдзельнічаў, м. ін., сакратар ЦК КП Беларусі С. Пілатовіч.

У час урачыстага адкрыцця сходу аркестр выканаў Дзяржаўныя гімны Польшчы, Саюза ССР і Беларускай ССР.

З дакладам аб 50-годдзі КПП і 20-годдзі ПАРП выступіў дырэктар Інстытута гісторыі партыі пры ЦК КПБ, доктар гістарычных навук І. Ігнаценка.

ПАМЯТНЫМІ

За заслугі ў развіцці народнай гаспадаркі і культуры, за поспехі, дасягнутыя ў спаборніцтве гарадоў і раёнаў у гонар 50-годдзя Беларускай ССР і КП Беларусі, узнагароджана Памятнымі сцягамі ЦК КП Беларусі, Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР, Савета Міністраў БССР і Белсаўпрофа гарады і раёны: Брэст, Баранавіцкі раён, Камянецкі, Пінскі раён, г. Гродна, Свіслацкі раён, Слонімскі, Вілейскі, і інш.

(С.Я.)

У СЕЙМЕ

У днях ад 20 да 22 снежня адбылося 3-дзённае пленарнае пасяджэнне Сейма. Сейм прыняў пастановы ў справе нацыянальнага гаспадарчага плана і бюджэту дзяржавы на 1969 год, рашэнне ў справе папаўнення складу Рады Дзяржавы, а таксама зацвердзіў прапанаваныя Старшынёй Рады Міністраў змены ў складзе ўрада. Апрача таго Сейм прыняў справаздачу ўрада аб выкананні нацыянальнага гаспадарчага плана і бюджэту ў 1967 годзе і новае распараджэнне аб вышэйшых школах, правёў змены ў распараджэнні аб Камітэце навукі і тэхнікі.

ЗМЕНЫ

На апошнім пасяджэнні Сейм выбраў пасла Вітальда Ярасінскага членам Рады Дзяржавы. В. Ярасінскі з'яўляецца сакратаром Агульнапольскага камітэта Фронту адзінства народу.

Адначасова Сейм адклікаў Зэнана Новака і Францішка Ванёлку з пасады намеснікаў Старшыні Рады Дзяржавы, Адама Рапацкага з пасады міністра замежных спраў, Стэфана Ендрыхоўскага з пасады старшыні камісіі планавання пры Радзе Міністраў, Аляксандра Бурскага з пасады старшыні камітэта працы і заработкаў, Вітальда Трампчынскага з пасады міністра замежнага гандлю, Эўгеніюша Шыра з пасады старшыні камітэта навукі і тэхнікі.

Адначасова Сейм назначыў: Стэфана Ендрыхоўскага міністрам замежных спраў, Юзэфа Кулешу старшынёю камісіі планавання пры Радзе Міністраў, Міхала Крукоўскага старшынёю камітэта працы і заработкаў, Яна Качмарка старшынёю камітэта навукі і тэхнікі.

Адначасова Старшыня Рады Міністра Юзэф Цыранкевіч правёў некалькі іншых змен у складзе некаторых цэнтральных улад.

БАЛЕСЛАЎ ЯШЧУК

У сеймавай дыскусіі над праектам пастановы аб нацыянальным плане гаспадарчым на 1969 год ад імя Пасольскага клуба ПАРП з прамоваю выступіў Балеслаў Яшчук. Сцвердзіў ён, што датагачасныя паказальнікі развіцця прадукцыі дазваляюць меркаваць, што 5-летні план гаспадарчага развіцця будзе перавыкананы. Падкрэсліў ён, што Польшча выбрала дарогу інтэнсіўнага эканамічнага развіцця — гэта значыць развіцця дарогаю павышэння прадукцыйнасці працы і ўвядзення найбольш сучаснай перадавой тэхнікі. У сувязі з тым нездаровай з'явай з'яўляецца ўсё яшчэ выступаючы звышпланавы ўзрост колькасці рабочых. Адным з асноўных заданняў нашай гаспадаркі прамоўца акрэсліў неабходнасць скарачэння інвестыцыйных цыклаў.

(п)

БУДАЎНІКІ Ў ТАВ. А. ЛАШЭВІЧА

27 снежня 1968 г. **I сакратар ВК ПАРП тав. А. Лашэвіч** прыняў дэлегацыю кіраўніцтва Беластоцкага аб'яднання будаўніцтва, якая далажыла яму аб датэрміновым выкананні плана за 1968 год.

План будаўніча-мантажнай прадукцыі, вартасць якога 949 мільёнаў зл., выкананы да 27 снежня мінулага года, а да канца 1968 г. працаўнікі БЗБ далі звышпланавую прадукцыю, вартасць якой 5 мільёнаў зл. Трэба падкрэсліць, што ўзрост прадукцыі на 107 мільёнаў зл. у параўнанні да 1967 г. дасягнуты дзякуючы павялічанай прадукцыйнасці працы пры адначасовым утрыманні колькасці рабочых на ўзроўні 1967 года.

Датэрміновае выкананне плана ў рамках цэлага аб'яднання дасягнута ўпершыню ад 1962 года, г. зн. ад часу стварэння БЗБ.

ЗАЎТРА БЕЛАСТОЧЧЫНЫ

У Ваяводскім камітэце партыі адбылася нядаўна нарада партыйнага і гаспадарчага актыву. Найважнейшыя праблемы народнага гаспадарчага плана Беласточчыны на 1969 год накрэсліў **сакратар ВК С. Рубчэўскі.**

Аб узросце прамысловай прадукцыі будуць рашаць чарговыя інвестыцыі на Беласточчыне. Найвялікшую дынаміку развіцця паказваюць інвестыцыі спажывецкай прамысловасці, лёгкай, драўніннай, машыновай і прамысловасці будаўнічых матэрыялаў. **У 1969 годзе будзе працягвацца між іншым пабудова збожжавых складаў, фабрыкі шоўку ў Ломжы, аддзялення мэблі і стружкавых пліт у Гайнаўцы, разбудова беластоцкага завода шкла і фабрыкі прыладаў і ўхвытаў, якая арганізуе свой філіял у Бельску Падляшскім, пачнецца падрыхтоўка да пабудовы цукроўні ў Лапах.**

Вялікія фінансавыя сродкі атрымае таксама сельская гаспадарка. Толькі на будаўніча-мантажныя работы атрымае яна **650 мільёнаў зл.**

КОЛЬКІ ЗУБРОЎ У БЕЛАВЕЖЫ?

Паводле найнавейшых даных актуальная колькасць зуброў у Белавежскай пушчы — 188 штук. На свабодзе знаходзяцца 153 зубры, а рэшта прабывае ў рэзерватах.

Зубровая сям'я павялічваецца. Даныя з пачатку 1968 года гавораць, што ў Белавежскай пушчы жыло 168 зуброў.

СЯРЭДЗІНА БЕЛАСТОЦКАГА ВАЯВОДСТВА

Аказваецца, што сярэдзіна Беластоцкага ваяводства знаходзіцца непадалёк ад вёскі Паросль у Беластоцкім павеце. Гэтая вёска распалажана на захад ад Беластока і аддаленая ад цэнтра горада на 7 кіламетраў.

А.К.

NIEDZIELA, 5.I.

8.30 Program dnia. 8.35 TV Kurs Rolniczy: „Metody upraszczania produkcji w gospodarstwach rolnych". 9.10 „Przypominamy, radzimy". 9.20 „Zdrada" — film TVP („Stawka większa niż życie"). 10.30 Dla młodych widzów: „Festiwal młodych" (Moskwa). 11.00 PKF. 11.10 Dla dzieci: „Lampa Alladyna" — film NRD. 11.30 „Barok na Ukrainie" (Kijów). 12.00 Dziennik. 12.10 „Bawcie się z nami" — amatorskie zespoły przed kamerami. 12.50 Krakowski Teatr Baśni: A. Kozak — „Wiślańskie straszydło". 13.55 „Przemiany". 14.25 „Skok na Arnhem" — film („Polacy na frontach II wojny światowej"). 14.45 „Szlakiem zabytków". 15.05 „Wielka gra". 15.55 „Spotkanie z pisarzem" — Wojciech Żukrowski. 16.50 „Pogadanki o języku". 17.05 Estrada Literacka: J. Harasymowicz — „Ogień makowego pola" („Nowa poezja polska"). 18.05 „Drugi po Bogu" („Ludzie i zdarzenia"). 18.20 „Wieczorem w stolicy NRD" — program rozrywkowy. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Tajemnica portretu" — film fab. ang. 21.25 Wiadomości sportowe. 21.35 „Ewa i dzieci" — film („Ewa").

PONIEDZIAŁEK, 6.I.

15.25 Program dnia. 15.30 i 22.35 Politechnika TV. Kurs przygotowawczy. 16.35 Dziennik. 16.45 Dla dzieci: „Zwierzyniec". 17.30 Sprawozdanie sportowe. 18.30 „Skarby Sajanów" — film radziecki. 18.45 „Eureka". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 Teatr TV: J. Korzeniowski — „Kollokacja". 21.35 „Nad Sławą i Szprewą" — rep. film. („Profile kultury") (życie kulturalne NRD). 22.15 Dziennik.

WTOREK, 7.I.

9.55 Dla szkół: (kl. I lic.) Język polski — J. Kochanowski „Odprawa posłów greckich". 10.25 „Ikaria X — B1" — film fab. czechosł. 12.00 Dla szkół: (kl. II i III) Język polski — „Nasi przyjaciele". 12.20 Przerwa. 12.45 i 14.55 Przysposobienie Rolnicze: „Przykłady zmianowania na glebach zwięzłych i lekkich". 13.15 Przerwa. 14.50 Program dnia. 15.30 i 22.45 Politechnika TV I roku. 16.35 Dziennik. 16.45 Film. 17.00 TV Ekran Młodych. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Giełda piosenki". 20.35 „Ikaria X — B1" — film fab. czechosł. 22.00 „Schronisko". 22.25 Dziennik.

ŚRODA, 8.I.

10.00 „Sygnały" — film fab. pol. 11.30 Przerwa. 11.55 Dla szkół: (kl. VIII) Wychowanie obywatelskie — „Made in Poland". 12.25 Przerwa. 14.55 Program dnia. 15.00 Matematyka w szkole: „Symetria środkowa i równoległoboki". 15.30 i 22.40 Politechnika TV. Kurs przygotowawczy 16.35 Dziennik. 16.45 Dla młodych widzów: „Zrób to sam". 17.00 „Kiedy trzeba podjąć decyzję". 17.25 Reportaż z Mistrzostw Polski w jeździe figurowej na lodzie. 18.05 „Telekram". 18.15 TV Kurier Warszawski. 18.35 Wszechnica TV: „Sztuka liczenia". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Światowid". 20.35 „Axur — Król Ormuz" — opera. Muzyka — A. Salieri, Libretto — W. Bogusławski. 21.50 „Pejzaże". 22.20. Dziennik.

CZWARTEK, 9.I.

9.00 Dla szkół: (kl. V) Język polski — „Spotkanie z pisarzem". 9.30 Przerwa. 9.55 Dla szkół: (kl. VIII) Historia — „Bagnet na broń". 10.25 „Zalakowana koperta" — film fab. radz. 11.35 Przerwa. 12.45 i 14.55 Mechanizacja Rolnictwa: „Układ smarowania silników spalinowych". 13.20 Przerwa. 14.50 Program dnia. 15.30 i 22.25 Politechnika TV I roku. 16.35 Dziennik. 16.45 Dla młodych widzów: „Ekran z bratkiem". 17.50 TV Kurier Kielecki. 18.05 „Nad Odrą i Bałtykiem". 18.30 „Przegląd muzyczny". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.00 „Album folklorystyczny" (Bukareszt). 20.35 „Edyta" — film TVP („Stawka większa niż życie"). 21.35 „Refleksje". 22.05 Dziennik.

PIĄTEK, 10.I.

9.55 Dla szkół: (kl. VII) Zajęcie techniczne: „Czujniki w urządzeniach sygnalizacyjnych". 10.25 „Edyta" („Stawka większa niż życie"). 11.25 Przerwa. 15.05 Program dnia. 15.10 „Preorientacja zawodowa". 15.30 i 22.30 Politechnika TV. Kurs przygotowawczy. 16.35 Dziennik. 16.45 Dla dzieci: Kino „Ptyś". 17.05 Dla dzieci: „Miś z okienka". 17.20 TV Kurier Mazowiecki. 17.35 „Nie tylko dla pań". 17.55 „Sylwetka kompozytora" — Henryk Mikołaj Górecki. 18.25 Wszechnica TV: „Polski sezam". 18.55 „Definicje" — teleturniej. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Kontakty ". 20.30 Teatr TV: M. Promiński — „Zjazd koleżeński". 22.00 „10 minut recenzji". 22.10 Dziennik.

SOBOTA, 11.I.

9.30 „Kupiłem tatę" — film fab. radz. 10.55 Dla szkół: (kl. V) Geografia — „Ziemia wydarta morzu". 11.25 Przerwa. 15.20 Program dnia. 15.25 TV Kurs Rolniczy: „Eksploatacja budynków inwentarskich". 16.00 „Wychowanie fizyczne naszych dzieci". 16.10 Program tygodnia. 16.35 Dziennik. 16.45 Teatr Młodego Widza: E. Niziurski — „Sposób na Alcybiadesa". 17.55 „Gawędy wilków morskich". 18.10 Reportaż z Mistrzostw Polski w jeździe figurowej na lodzie". 18.45 „W cieniu marszałka" — film („Drogi i bezdroża II Rzeczypospolitej"). 19.20 Dobranoc. 19.30 Monitor. 20.10 „Karnawałowy przekładaniec" — program estradowy. 21.25 „Tele-Echo". 22.15 Dziennik. Wiadomości sportowe. 22.35 „Bal Mistrzów Sportu". 23.35 „Wieczór z Fredem Astairem" — film. program rozrywkowy.

Piątek, 3 stycznia

8.05 Dziennik. 8.15 „Cuda przyrody". 8.30 „Świeci gwiazdeczka". 9.00 Koncert. 14.45 Program dnia. 14.50 Dla uczniów. 15.10 „Karaś-idealista". Spektakl TV. 15.30 Dla dzieci. 16.00 „Białoruś dziś". 16.30 „Nowiny". 16.40 „Wystawa jubileuszowa białoruskich plastyków". 17.00 „Tajemnicza wyspa". Film fabularny. 18.30 „Sztafeta nowin". 19.15 TV barwna. 20.05 „Białoruś świętuje". Film TV z uroczystości 50-lecia BSRR. 21.00 „Kronika życia muzycznego republiki".

Sobota, 4 stycznia

7.45 Dziennik. 8.00 „Zdrowie". 8.30 „Nowe w budownictwie wiejskim". 9.00 „Sztuka i my". 9.45 „Białoruś dziś". 10.15 TV filmy dla uczniów. 12.00 TV atlas narodów ZSRR. Kirgizja. 13.00 Hokej. „Dynamo" (Moskwa) — „Automobilista" (Świerdłowsk). 16.15 Teatr noweli TV. 16.40 TV barwna. 18.50 Dziennik. 19.00 „Świat socjalizmu". 19.30 „Czarna pantera". Film fabularny. 21.00 Program rozrywkowy.

Niedziela, 5 stycznia

7.15 Dziennik. 7.30 „Budzik". 8.00 „Białe i czarne". 8.30 „Kompozytorzy białoruscy dzieciom". 9.20 Kronika filmowa. 9.30 Wiejski czas". 10.30 Wszechzwiązkowy przegląd uczestników twórczości dziecięcej. 11.00 „Kiosk muzyczny". 11.30 „Białoruś dziś". 12.00 Dla żołnierzy. 12.30 Spektakl teatralny. 15.00 Dziennik. 15.15 Almanach TV. 16.15 „Siedem dni". 17.00 Koszykówka. CSK — „Forwerts". 18.30 TV barwna. 21.05 „Dziennik sportowy".

БУРА НА ХУТАРЫ

Як толькі мая памяць сягае, бура заўсёды паяўлялася з-за Прафіткі, гары, ад якой пачынаецца даліна, вялізная міска, а наша хата ў ёй, бы нясмачная скварка, сасмажаная на вугалёк. Мой бацька ўсё жыццё збіраўся закласці пад хату новыя падрубы і ў апошнія дні жыцця даверыў гэту справу мне, маладому гаспадару. Бацька меў наказ ад свайго бацькі, а майго дзеда, каб закласці новыя падрубы пад хату, і я не даў бы рукі адсекчы за тое, ці часам не прадзед меў зрабіць гэта... З Прафіткі дзень у дзень збягае ўніз шаша, нырае ў зялёны ачарот над рэчкаю, дзе часамі купаюцца дзяўчаты на тым бязлюддзі, і, набраўшыся адтуль разгону, шнуруе пад высокую гару па другі бок даліны, падаўгаватую гару накшталт паднябеснай траншэі. Значна вышэйшую ад Прафіткі. Пад той гарою, што значна вышэйшая ад Прафіткі, часта псуюцца аўтобусы, і тады можна голым вокам бачыць, як жанатыя мужчыны апякуюцца непатрэбнымі жонкамі, і як жонкі зайздросцяць паненкам, а кавалеры зайздросцяць жанатым, мараць не столькі аб жаніцьбе, колькі аб правах, якія дае жаніцьба. Гэта ясна. Уяўляю сабе, што чаўплося б у ваколіцы папсаванага аўтобуса, калі б не было бога ў небе, а на зямлі міліцыі з судамі.

Падвечар сапраўды пачуліся грымоты за Прафіткаю і засняжыў пылок на шашы, пылок молатага цукру, калі патайком зжыраеш у каморы дзівосную матчыную мазурку на Вялікдзень. Галодныя грымоты. Пакуль чуб хмараў высоўваўся і высоўваўся, пакуль паявілася даўно непаголеная фізіяномія буры з зубелямі бліскавіцаў, фізіяномія, якая найменш тры дні не ела, выбзыкнуў перад носам яе, з-паза Прафіткі, адурэлы аўтобус і так паімчаў уніз, так прарнырнуў праз ачароты, у якіх ужо нарабіў пад сябе масток, так скочыў за паднябесную траншэю, што здавалася вось надыходзіць канец свету. Стрэхі, поўныя птаства, галак, шпакоў, вераб'ёў пад стрэхамі, куры з цётчынай упартасцю ўкопваюцца ў зямлю, свінкі неспадзявана разбрыкаліся па загарадзе з радасцю рэкрутаў на астатняй забаве ў вёсцы — свінская прыемнасць упаўшых духам, пасмутнеў конь, прыдурэлі каровы, не гаворачы ўжо пра авечак. Паветра набрыняла надзеяй, што хата ўсё такі будзе плываць, яна ж драўляная, кожнаму хопіць кавалак чагосці... Маці зачыніла акно, каб пярун не ўдарыў, не спаліў.

Па небе прайшоўся чорт з віламі, выгібаючыся ад рогату, быццам старая паненка, убачыўшы надзею, і, каб не страціць яе, іржыць недвухзначна. Аўтобус, калі не пагубіў па дарозе колаў, напэўна сядзіць у сваім гаражы, схаваўшы смярдзячы хвост, ды плюскае шклянымі бельмамі гультаяватага сабакі. Вёз пасажыраў, як бобік кошку на хрыбце, палёгку меў пры хуткім бегу, вельмі хуткім, такім хуткім, што дайшло да рэдкай хвілі згоды. Прапаў за траншэяй.

Ну...

У пекле знайшліся мы ноччу, аселі на самюсенькім дне, над намі дагараў свет. А мо гэта ўсмешкі чэрцяў, пахіленых і прабуючых убачыць нашу хатку? Маці малілася штораз галасней. У суседняй вёсцы выбухнуў пажар, асвятляючы шыбы, дождж, дрэвы, выгнаныя на загуменне цені кароў і каня, слепнякі сабакі, плот, каменні... Я выбег на парог і глядзеў на пажар з радасцю, бо ўбачыў, што свет існуе.

Сакрат Яновіч

Беласток, 27.IX.1968 г.

БАГАТЫ ВЕЧАР

Багаты вечар! З нагоды гэткай
Ў душу жаданне адно прыходзіць,
Каб варажбою таемнай нейкай
Вываражыць шчасце ў Новым Годзе.

Каб зор дзяўчыне зняць на каралі,
Няхай засвецяць быццам у небе.
А месяц ясны ўшпіліць пад шалем,
Каб быў, як грэбень.

Каб Бай прынесіў многа цукерак
З таемнай пушчы, ад красналюдкаў,
І казак многа ў цёплай пасцелі —
Усім малюткам.

Каб усе маці мелі падарак —
Букет пахучых, чырвоных ружаў.
І больш ніколі не наракалі,
Што родны дзеці ўжо іх не любяць.

Каб родны бацька ў новай рубашцы
Ля цёплай печы марыў уголас,
Што зноў вясною будзе гараці
І сеяць збожжа.

Яшчэ бабульцы фартух узорны,
Дзядулю люльку з першай табакай...
Тады прысяду ціха на ўслончык
З верай у шчасце.

І буду цешыцца, што так умела
У гэты вечар споўніў жаданне.
Як заспяваюць першыя пеўні,
Мы НОВЫ ГОД прывітаем.

Уладзімір Гайдук

ВЯСЁЛКА

Лівень змоўк, плыве вясёлка
На плаксівых хмар хрыбты.
Захапляецца Міколка:
Колькі фарбаў, пекнаты.

Там у высі, на нябёсах,
Хмары хтось запрог ў дугу,
Ўдалі грукаюць калёсы:
Гу-гу-гу, гу-гу-гу-гу.

ЗЯЗЮЛЯ

Ад ранку: ку-ку, ку-ку,
На хвоях, елках, буках
Зязюля кукавала
І пільна назірала:
Каму б сваё яечка
Падкінуць у гняздзечка.

Падкінула. Праз лета
Ёй птушкі кормяць дзетак,
А ў мачахі-зязюлі
На думцы толькі гулі,
Разносіць без прынукі
Па свеце ку-ку, ку-ку.

Віктар Швед

Ежы Плютовіч

З цыклу «Каханне ў Падрэчанах»

ЗА ТРУНОЙ

**плывуць сані лесам
ад зімы надта белым
не таюць сняжынкі
на вейках хлопцаў забітых**

**ці гэта сонца між дрэў
чырванню ўзыходзіць
ці палыхаюць пажары далёка
над вялікай пустою раўнінай**

**шоргат палоззя як брытвы шоргат
аб цвёрды вайсковы рамень
і храпуць цяжка коні
клубы пары з ноздраў валяць**

**а хто ж вас хлопчыкі прыме нанач
рагочуць вароты абгарэлага касцёла
збег даўно ашалелы званар
снег сляды зацярушыў
усцяж пустая раўніна**

з польскай пераклаў
Мікалай Гайдук

БЕЛАВЕЖА

ОРГАН ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАГА АБ'ЯДНАННЯ ПРЫ ГП БГКТ № 121

Шклянка крыві

Надыходзіла свята. Трое мужчынаў, як дубы, з закасанымі рукавамі трымалі вялікага паршука за ногі і хацелі пакаціць яго на зямлю. Віск лялясаў па панадворках.

Эдзё Данько трымаў паршука на вяроўцы. Урэшце, пакацілі. Казё Слямінскі выняў з-за халявы доўгі нож.

Адзін моцны віск — і ўжо па ўсім.

Цяпер асмаліць шэрсць, абмыць і расправіць. Многа мяса. Казё скінуў кашулю і мые рукі. Яшчэ думае, як узяцца за работу, курыць папяросу і вострыць нож. Завязвае сабе хвартух.

Казё разрэзаў мяса і ўсадзіў руку ў нутро. Потым зачарпнуў поўную шклянку крыві.

— Яшчэ цёплая, — паказаў нам.

І выпіў адразу.

Пачаў рэзаць свежую, паруючую саланіну. Мы не маглі глядзець на гэта.

Эдвард Ярашэвіч

ДУДКА

Я не дужы.
Мой голас слабы.
Але я пайду ў луг
і з вярбы,
пад якой пасядзець так люблю,
дудку моцную вельмі
зраблю.
Як зайграю —
зямля задрыжыць!
Голас дудкі зямлю абляціць
і далей паімчыць
да планет.
І напоўніцца радасцю свет!
І варожасці болей не будзе.
Пакахаюцца шчыра
ўсе людзі.
І забудуцца ўсе аб вайне!..
Вось дык слава
і дудцы,
і... мне!

Алесь Свісёк

◆ CREDO ◆

Бацькам

Я жыць хачу, як вы жылі:
Сярод палёў, звяроў і чыставоддзя,
Здалёк ад гарадоў, машын
І цывілізаваных паводзін.

Мне вясковага хочацца хлеба,
З дзежы высокай — шчэ дзедавай,
Малака і поўну каструлю
З лупінай наваранай бульбы.

Як хлеба, мне хочацца зелені
Цішыні, надвячоркаў росных,
Шчасця, нічым не раздзеленага,
І дарог палявых, няпростых.

Дзе лёгка зусім заблудзіцца
І верыць: шчаслівы ты ўволю,
Дзе б'юць жыватворчы крыніцы,
Дзе кожнаму можа прысніцца
Паэзіі магнітнае поле.

І. Чыквін

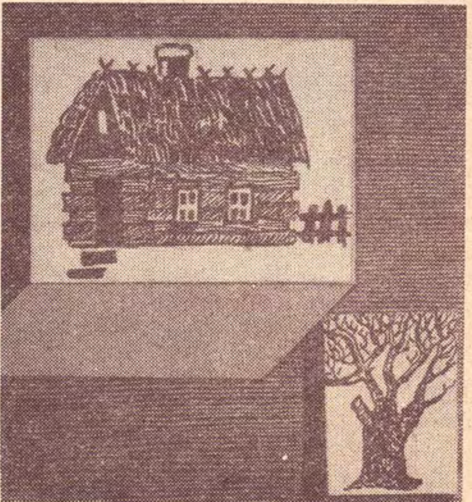

Ветраны пейзаж

**Вецер паклаў у барозны
марскую гладзь
глыбіня
пеніцца на бераг
за яго абразумленае жыццё
сонца праменнямі
барануе хвалі
ветразь
сеючы людскую насцярожанасць
каб карэнні сягнулі
да
сілы прыцяжэння
глыбіні**

БЕЛАВЕЖА

**Сып мне снегам у твар
вастры на вейках іней
прыпадабнюся
да пнёў
і да галля
у сваё зацішша звяблю
сарнаў трух
у іх інстынкты
розумам пранікну
каб век даўжэйшым
шпаркасць кулі затрымаю**

Яша Бурш

Цвіці, беларуская кветка!

(Працяг са стар. 1)

дзівосную прыгажосць пякучыя маразы і нясцерпную гарачыню, моцныя вятры і лiўневыя дажджы. Але не было той сілы, што змагла б прыгнуць к долу кветку. Наадварот, стала яна яшчэ больш пекнай і духмянай.

З усіх пяцідзесяці гадоў, якія пражылі беларусы пры Савецкай уладзе, каля дваццаці пайшло на навязаныя ім захопнікамі войны і адраджэнне свайго краю. Але як ні стараліся цёмныя сілы пазбавіць беларусаў свабоды і жыцця, нічога з гэтага не атрымалася. Нібы тая легендарная кветка, Беларусь, як і ўся савецкая краіна, выстаяла ў цяжкіх выпрабаваннях і сёння з'яўляецца значна мацнейшай і прыгажэйшай, чым раней.

Цяпер Беларусь вырабляе на тысячу жыхароў столькі ж металаапрацоўчых станкоў, колькі ЗША і Англія, трактараў — больш, чым ЗША і Францыя, матацыклаў — больш, чым Англія і ФРГ. Прадукцыя беларускіх заводаў экспартуецца ў дзесяткі краін свету і карыстаецца шырокім попытам. І гэтую прадукцыю пастаўляе тая самая адсталая ўскраіна царскай Расіі, якая завозіла ўсё — ад звычайнай швейнай іголкі да плуга і касы — з іншых краін.

Прайшло паўстагоддзя з таго часу, як беларусы сталі «людзьмі звацца». Сёння вялікае беларускае свята. Святкуюць яго не толькі ў Мінску. Яго таксама з радасцю вітаюць у Маскве і Варшаве, усюды, дзе ідэі братняй дружбы не з'яўляюцца пустым лозунгам, а жыватворчай сілай, аб'ядноўваючай народы ў супольным змаганні за народнае шчасце.

Цвіці, беларуская кветка! На шчасце сваё! На радасць тваіх сяброў!

Баявая спадчына

ПА ЗАГАДУ ПАРТЫІ

Таварыш Васіль Грыгарук з'яўляецца зараз сакратаром Гарадскога камітэта Польскай аб'яднанай рабочай партыі ў Бельску.

Бельск — яго амаль родны горад. Было Васілю ўсяго ледзь год жыцця, калі бацькі вымушаны былі ў 1929 годзе пакінуць сваю паўтарагектаровую гаспадарку і шукаць шчасця ў горадзе. Аднак у Бельску бацька пастаяннай работы знайсці не мог. Наймаўся да ўсяго, найчасцей хадзіў малаціць цэпам збожжа ў багатых гаспадароў, крыху займаўся шавецтвам. Старэйшая сястра дапамагала сям'і служачы ў землямера.

Летам 1944 года Васіль Грыгарук з радасцю вітаў савецкіх салдат. Аднойчы запытаў афіцэра:

— Скажыце, таварыш, якая цяпер будзе ў нас улада?

—Польская, — адказаў афіцэр. — Але народная, не панская, як да вайны.

І сапраўды, незадоўга абсталяваліся ў Бельску прадстаўнікі гэтай народнай польскай улады. Адначасова арганізавалася партыя — Польская рабочая партыя. Васька хадзіў на сходы, на мітынгі, слухаў агітатараў і з усяго гэтага зразумеў, што Польская рабочая партыя найбольш рашуча змагаецца за народную ўладу. На пачатку 1945 года зайшоў у нядаўна абсталяваны Павятовы камітэт гэтай партыі.

— Прыняў мяне тады, здаецца, таварыш Кошэль, цяперашні сакратар прэзідыума Ваяводскай рады, — успамінае Грыгарук. — Пытае: «Чаго хочаш, хлопча»? А я яму: «Хачу ў партыю». «А колькі ж табе год?» — пытае ён. «Сямнаццаць», — гавару па шчырасці. «Малавата, — сцвярджае Кошэль, — ад 18-ці прымаем, прыдзецца пачакаць».

Аднак Васіль Грыгарук дабіўся таго, што 23 лістапада 1945 года стаў членам Польскай рабочай партыі. Быў малады і таму накіравалі яго арганізаваць павятовую арганізацыю ЗВМ (Саюз барацьбы маладых).

— Першым старшынёю бельскай арганізацыі ЗВМ, — гаворыць Васіль Грыгарук, — быў Юрка Тымінскі. Я яму памагаў. Пасля ён выехаў на школу, а па вёсках Бельскага павета амаль яўна пачалі разгульваць банды. Дзейнасць ЗВМ крыху занепала. Змянілася двух старшынь Павятовага праўлення. Тады прыехаў да нас Міхаіл Насовіч, які зараз з'яўляецца працаўніком Ваяводскага камітэта партыі. Было гэта позняй восенню 1946 года. Памятаю гэты дзень. Разам з сябрам Левандоўскім — ахвярным актывістам нашай арганізацыі, сядзеў я ў будынку, у якім памяшчалася Павятовае праўленне ЗВМ. Чакалі мы прадстаўніка з Беластока. У вокнах не было шыб, па двух пакойчыках гуляў халодны вецер. Тады менавіта з'явіўся таварыш Насовіч. За ўласныя грошы купіў дроў, неяк супольна паўстаўлялі мы шыбы і падвойныя вокны.

А час быў гарачы. На поўную пару ішло выбарчае змаганне за галасы. Выбары ў першы заканадаўчы Сейм былі назначаны на 19 студзеня 1947 года. Ад іх выніку залежыла будучыня краіны.

— Насовіч, — успамінае Грыгарук, — пачаў збіраць вакол сябе найбольш актыўных членаў ЗВМ з Бельска. Сёння яшчэ памятаю прозвішчы: Валодзю Карыцкага, Толіка Вайшковіча, Сашку Сіманенка, Кольку Снапа, Кольку Навакоўскага, Германа і Пташынскага. Крыху пазней далучыліся да нас Васіль Белаказовіч з Відава, дочкі Базылюка, Валешка і шмат іншых. Незадоўга бельская арганізацыя ЗВМ налічвала ўжо 390 членаў. 40 сярод іх, між іншым і я, запісаліся ў ОРМО. Звыш 200 членаў увайшло ў састаў так званых маладзёжных выбарчых «пяцёрак». Гэтыя «пяцёркі» развозілі плакаты і лістоўкі, агітавалі людзей. Адначасова інтэнсіўна разбудоўвалі мы нашу маладзёжную арганізацыю ў вёсках прасторнага тагачаснага Бельскага павета. Я сам закладаў гурткі ЗВМ у Праневічах, у Плёсках, Саках, Кожыне, Кнаразах і ў іншых вёсках. Асабліва актыўны быў гурток ЗВМ у Праневічах, якім кіраваў Яўгеній Мінкевіч. Налічваў ён 24 члены.

Васіль Грыгарук мала калі начаваў тады дома. Ён сам кажа:

— Ніхто з нас не пытаў, як, скажам, дабрацца ў Мілейчыцы ці ў Далубова, дзе начаваць прыдзецца. Загадвалі ехаць, дык браў чалавек кавалак хлеба ў торбу, аўтамат на пляча ці ішоў на дарогу, а там заўсёды знайшлася нейкая падвода або нейкі самаход.

Калі аставаўся ў Бельску, дык таксама не было спакою.

— Памятаю, — успамінае ён, — патрулявалі мы горад і развешвалі выбарчыя плакаты. Завесім, а за некалькі гадзін хтосьці іх пазрывае і свае рэакцыйныя паразвешвае. Гэтая гульня працягвалася некалькі вечароў. Урэшце залеглі мы на даху аднаго дома і прыпільнавалі гэтага тыпа.

Пасля выбараў у Сейм Васіля Грыгарука зрабілі старшынёю Гміннага праўлення ЗВМ Бельскай гміны, якая тады ахоплівала амаль палавіну цяперашняга Бельскага павета. Была гэта небяспечная грамадская праца.

— Ад 1945 года, — гаворыць Грыгарук, — я не расставаўся са зброяй.

Гэтая зброя была яму выдадзена не дзеля пустой гульні. Ганяючыся за бандай «Лупашкі», ён разам з іншымі таварышамі прачэсваў Белавежскую пушчу, а банду «Млота» ганяў па бранскіх лясах.

— Абараняў уладу, ішоў па загаду партыі.

Па гэтаму загаду ў лютым 1950 года Васіль Грыгарук апынуўся ў афіцэрскай школе Войска Польскага. Служыў да 1955 года. Калі здароўе не дазволіла прадаўжаць ваенную службу, перавялі яго ў Бельск, стаў штатным партыйным працаўніком.

В. Рудчык

За год, за два, за дзесяць...

(Працяг са стар. 1)

канец 1975 года не будзе ў нас вёскі без электрычнага святла.

— Гэта нам не навіна, святло мы маем ад 10-ці год, але электрычнасцю жывёлы не накорміш, — не ўступаў кум.

— Вось у тым і справа. Цяпер будуць будаваць электралінію так, каб у кожнага гаспадара на панадворку была «сіла», каб без клопату можна было падключыць электрычны матор. І старыя электраліні так перабудуюць. Дык і сечку ўручную не прыдзецца нам рыхтаваць.

— Не веру я табе, Максім, — рашуча сказаў Колька Піліпаў. — На нашых палосках нам век прыдзецца па 6 пудоў з капы малаціць.

— А хто табе кажа век на палосках сядзець? — адказаў яму Максім. — І пра гэта была ў нас гутарка. Вось нават запісаў я сабе для памяці, — вымаючы з кішэні паперку, гаварыў Максім. — На Беласточчыне ў палосках знаходзіцца зараз 196 тысяч гектараў зямлі. 45 тысяч гектараў палосак парэзалі на хутары ўжо ў гэтым годзе. Столькі ж сама парэжуць у 1969 годзе, **а за дзесяць год — толькі ўспамін застанецца па нашых палосках.** І яшчэ вам адну цікавую рэч скажу. Вось падлічылі яны там, што барозны, межы, сцежкі і даезды на нашых палосках займаюць на Беласточчыне... зараз прачытаю, вось ёсць — 25, паслухайце. 25 тысяч гектараў!

— Дык найлепш зрабіць ПГР або спулдзельню, то тады зусім не будзе ні межаў, ні лішніх дарожак, — заўважыў нехта крыху іранічна.

— Аб гэтым мы асабліва многа гаварылі, — паясніў Максім. — Тут мой зяць спасылаўся на пастановы V з'езда партыі. Кажа, што партыя і для ПГР і для спулдзельняў дае свабодную дарогу, але сялян да іх сілай заганяць не будзе. Толькі роля сельскагаспадарчых гурткоў у жыцці вёскі значна ўзрасце. У іх руках надалей застанецца ўся тэхніка, прызначаная для апрацоўкі гаспадарскай зямлі, а тэхнікі гэтай будзе ўсё больш. За 10 год не прыдзецца нам ужо сварыцца за трактары, бо будзе іх столькі, што на адзін трактар прыпадзе ўсяго па 80—100 гектараў поля. Сельскагаспадарчыя гурткі будуць праграміраваць усё жыццё вёскі.

— Што ж, прыдзецца тады чакаць на гэты рай, які ты, Максіме, разам са сваім зяцем нам тут размаляваў, — сказаў Максімаў сусед.

— Чакаць не прыдзецца, — адказаў яму Максім. — Прыдзецца вучыцца. Усім гаспадарам. І нашым жонкам таксама. У наступнай пяцігодцы кожны гаспадар абавязаны будзе здабыць веды майстра, скажам, па жывёлагадоўлі, або па кантрактацыі збожжа, або па нейкай іншай сельскагаспадарчай спецыяльнасці. Вось што будзе.

М. Нурэцкі

Чэрць стагоддзя назад

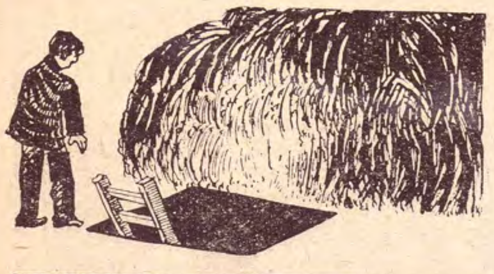

У АЛЕКСЕЮКОЎ

У другой палавіне снежня 1943 года наша мясцовая арганізацыйная сетка паведаміла, што шукае з намі сувязі пяцісабовая група былых савецкіх салдат.

Група гэта прыйшла з ваколіц Цеханоўца. Сустрэча з ёй адбылася на хутары ў Дубне. Ад іх даведаліся мы, што хаваюцца яны на хутары Кабусы, Цеханоўскай гміны, у Міхася Алексеюка. Да нас прыйшла толькі частка, рэшта на месцы. Усіх — дванаццаць асоб. Ад іх даведаліся мы таксама, што ў раёне Бранска, каля вёскі Свірыды, хаваецца ў лесе група яўрэяў.

Вырашылі мы: зробім 60-кіламетравы рэйд у вёску Кабусы, па дарозе будзем заходзіць у вёскі, дэманструючы гэтым сваю прысутнасць. Вяртаючыся, зробім гак у напрамку Бранска, адшукаем яўрэяў, паглядзім, ці не ўдасца з іх стварыць партызанскі атрад.

Вырушылі ўсім атрадам. Цягнула мяне родная старонка. Вестка пра Алексеюка мяне асабліва ўцешыла: яго жонка родам была з маёй вёскі, пакуль не выйшла замуж, была суседкай.

Праходзілі мы праз Рутскія лясы. Бачылі, як акупант нішчыць іх. У лесе поўна сагнаных сялян. Працуюць пілы і сякеры, валяцца шматвяковыя лясныя веліканы.

Алексеюкі прывіталі мяне са шчырай радасцю, як мілага госця.

У Алексеюкоў пад засекам сенавалу быў пабудаваны вялікі бункер, у якім змяшчалася пятнаццаць асоб. У ім быў стол, нары, табурэткі, нават акумулятарная электрычнасць. У бункер увахадзілася лісінай нарой, выскубанай у сене. Яна затыкалася сенам і ніхто не мог здагадацца, што пад звалам ста тон сена існуе такое схованішча. Міхась Алексеюк быў вельмі багатым гаспадаром. Яго бацька — вясковы бядняк, які не мог перад вайной утрымаць сям'і, — выехаў у Амерыку. Там шмат год цяжка працаваў. Сабраўшы значную суму долараў, вярнуўся дамоў і купіў невялікі маёнтачак. Але не забыў кім быў раней. Цяпер жыў з сынам, які вёў гаспадарку. Калі сядзелі мы за чаем, выйшаў са свайго пакоя з дабрадушнай усмешкай, прывітаўся, агледзеў нашы аўтаматы, пацмокаў і спытаў:

— Ну, то як доўга будзем яшчэ чакаць?

— Хіба сорак чацвёрты прынясе канчатковае вырашэнне, — адказаў я.

— Дай вам Божа, — сказаў коратка і вярнуўся ў свой пакой.

Такі быў і сын. У 1941 годзе ўзяў да сябе савецкага салдата. За першым прыйшоў другі, за другім трэці. Пад канец 1943 года сабралася іх дванаццаць. Пабудавалі бункер. Памагаў здабываць зброю, карміў. Не пытаўся, куды ходзяць ноччу, што робяць. Гэта яго не цікавіла. Немцы яго паважалі. Сам шэф жандармерыі з Цеханоўца прыязджаў да Алексеюка. Жандары секлі дровы, памагалі гнаць самагонку, упіваліся да непрытомнасці. Паўжывых укладваў іх Алексеюк на саломе ў драбінастым возе, наліваў бачок самагонкі для шэфа, запрагаў пару коней, клікаў з бункера аднаго «парабка», той выходзіў без зброі, браў у рукі лейцы і адвозіў жандараў у Цеханоўец. Міхась расказаў нам аб гэтым досыць гумарыстычна.

—Ведаеш што, Валодзя? — звярнуўся да мяне Нячаеў. — Гэта не дурны метад, мы павінны яго выкарыстаць.

Вырашылі мы дзесяць асоб уключыць у свой атрад, двух пакінуць у Алексеюка, а ў бункеры арганізаваць партызанскую бальніцу. Месца было бяспечнае, ды і не толькі. У Алексеюка жыла старэйшая жанчына, якая лічылася маці жонкі гаспадара. Ёю аднак яна не была. Была яна савецкай грамадзянкай, па прафесіі — фельчарам. Яна і стала пазней нашым «гарнізонным» лекарам. Утрымлівала яна сувязі з лекарамі ў Цеханоўцу і Бранску. Атрымлівала кожную колькасць лякарстваў. Галоўным дастаўшчыком быў доктар Альшэўскі з Цеханоўца. Здагадваўся ён, каму гэтыя лякарствы прызначаюцца ў такой колькасці і, відаць, таму памагаў, як мог.

У 1944 годзе пад сенавалам лячылася шмат параненых партызанаў. Адзін з іх, паранены ў абедзве ногі, лячыўся аж да вызвалення.

Міхась Алексеюк таксама шчасліва дачакаўся вызвалення, цешыўся з перамогі, прыхільна адносіўся да народнай улады. За гэта заплаціў найвышэйшую цану. У 1945 годзе дом яго акружыла банда ВІН-у. Увайшоўшы ў сярэдзіну, бандыты звязалі Міхася Алексеюка і яго жонку калючым дро-

Жыллёвыя дамы на вуліцы Горкага ў Гродна. Фота: Э. Трыгубовіча

Карэспандэнцыя з Гродна

Скажу шчыра, у дні вялікага нацыянальнага свята — 50-годдзя Беларускай Савецкай дзяржавы і Камуністычнай партыі Беларусі, усё часцей і часцей думаеш аб Нёмане з яго зялёнымі берагамі і быстрай плынню;аб зямлі прынёманскай з яе здзіўляюча сінім небам і пырскаючым блакітам азёр; з яе неабсяжнымі ляснымі масівамі і адзінокімі бярозкамі; аб старажытным Гродне з яго накіраванасцю ў будучыню.

Нямецка-фашысцкія захопнікі пакінулі на Гродзеншчыне развалiны і попел. Вайна забрала 300 тысяч чалавечых жыццяў, або палову ўсяго насельніцтва вобласці.

Уласнымі рукамі, абапіраючыся на бескарысную брацкую дапамогу ўсіх савецкіх народаў, працоўныя вобласці за кароткі тэрмін не толькі аднавілі разбураную гаспадарку, але і абяспечылі сапраўды гістарычныя пераўтварэнні эканомікі і культуры. За пасляваенныя гады на гродзенскай зямлі ўведзена ў строй звыш двухсот заводаў і фабрык.

Які гэта аграмадны ўзлёт — звыш двухсот прамысловых прадпрыемстваў, пабудаваных усяго за два дзесяцігоддзі! А жа ж зусім іншую карціну прадстаўляла сабою Гродзеншчына да вялікага гістарычнага акта аб'яднання заходніх абласцей Беларусі ў адзіную Беларускую Савецкую дзяржаву. Як гнілая балотная вада адрозніваецца ад крыштальна чыстай вады Нёмана, так адрознізаецца і мінулае ад цяперашняга.

Раніца. У паветры свежа. З ускраін і цэнтра Гродна аўтобусы рухаюцца ў напрамку будаўнічай пляцоўкі завода па вытворчасці капронавага валакна. «Наш капралактамавы!» — з асаблівай гордасцю называюць яго гродзенцы. І гэта гордасць нездарма. Дык з уводам у строй хімічнага гіганта на Нёмане (а ён ужо дасць першую прадукцыю ў канцы 1969 года) у Савецкім Саюзе на палавіну будзе павялічана магутнасць па вытворчасці капронавага валакна. Побач са мною ў аўтобусе сядзіць іншаземны інжынер.

— Я не навічок у вашай краіне, — гаворыць ён. — Па кантрактах маёй фірмы манціраваў установкі на шматлікіх заводах. Ужо некалькі год, як ведаю вашу краіну, а вось савецкі чалавек застаецца для мяне загадкай.

Ён на хвіліну змоўк, а затым працягваў сваю думку:

— Я добра ведаю гісторыю майго народа. І на маёй зямлі не менш было крывавых бітваў, чым на вашай. Але скажу адкрыта, гераізм вашага народа як у гады барацьбы з нацызмам, так і цяпер, проста здзіўляе розум. І адкуль толькі ў яго такая волатаўская сіла? Яна для мяне больш загадкавая, чым тайны Сусвету.

Здзіўляюцца іншаземныя спецыялісты, назіраючы за будаўніцтвам Гродзенскага капралактамавага, здзіўляліся яны і назіраючы за ходам будаўніцтва Гродзенскага азотнатукавага. Здзіўляюцца і не зразумеюць, што валатоўская сіла савецкіх людзей заложана ў самай ідэі будаўніцтва камунізма. Адсюль імкненне безупынна рухацца наперад. Нам, савецкім людзям, родная краіна бачыцца імклівай ракетай. У гэтай ракеты стартавая пляцоўка — XXIII з'езд КПСС, лоцманская карта — Праграма партыі, а топліва рухавікоў — энергія, натхненне нашага народа.

— У вялікім паходзе! — вось два словы, якія характарызуюць сёння Гродзеншчыну. Аб гэтым гаворыць лаканічная хроніка яе працоўных поспехаў. Толькі за два з паловай года гэтай пяцігодкі капіталаўкладанні ў развіццё прамысловасці, транспарту і сувязі склалі звыш 300 мільёнаў рублёў. За гэты час прадпрыемствамі асвоена звыш 100 новых відаў прадукцыі, з іх 23 — упершыню ў Савецкім Саюзе. Вырабы з маркай заводаў і фабрык Гродзеншчыны экспартуюцца ў сорак шэсць краін свету.

Вялікія змены адбыліся ў сельскай гаспадарцы. Яна стала высокаразвітай, абсталяванай перадавой тэхнікай галіной вытворчасці. Аб'ём прадукцыі калгасаў і саўгасаў вобласці толькі за апошнія гады вырас ў 2,2 разы. Вялікая праца праводзіцца па спецыялізацыі, канцэнтрацыі і каапераванні, што па сутнасці абазначае рэканструкцыю сельскай гаспадаркі.

Створана шырокая сетка школ, устаноў культуры і аховы здароўя. У сістэме аховы здароўя занята каля 2 тысяч лекараў з вышэйшай адукацыяй. У вобласці, дзе раней не было ніводнай сярэдняй школы, цяпер 3 інстытуты, 18 тэхнікумаў, 1.700 васьмігадовых і дзесяцігадовых школ.

Свяшчэннае знамя Гродзеншчыны вянчае ордэн Леніна — найвышэйшая ацэнка ратнай і працоўнай доблесці яе людзей, знак прызнання за іх бясприкладную мужнасць і гераізм, праяўленыя ў гады Вялікай Айчыннай вайны і актыўны ўдзел у камуністычным будаўніцтве.

Сацыялістычная Гродзеншчына крок за крокам, наперад і наперад, поўная энергіі і веры ў поспех, рухаецца да сваёй запаветнай мэты — да камунізма. Па гэтым шырокім і светлым шляху яе вядзе ленінская партыя. Камуністычнай партыі шле працаўнік з берагоў Нёмана словы любві і ўдзячнасці, роднай партыі ён прысвячае сваю працу, ёй ён давярае свой шчаслівы лёс.

А. Салаўёў

там і, назнуткаваўшыся, па-гітлераўску — выстраламі ў патыліцу — замардавалі.

Алексяюк дапамог мне звязацца з перадваенным дзеячам КПП Томашам Грабажам з Цеханоўца, а таксама з дзеячам Странніцтва Людовага Юзэфам Алейніцкім з Руткі.

Ад Алексеюкоў атрад рушыў у напрамку Бранска. Ноччу ў свірыдскім лесе знайшлі мы хаваўшыхся яўрэяў. Было іх 40 асоб: маладыя і старыя, жанчыны і дзеці. Большасць паходзіла з Бранска, дзве сям'і — з Боцек і адна вельмі прыгожая дзяўчына, якая звалася Марыся, з Варшавы.

Калі ўбачыў я гэтых людзей, апанаваў мяне жах: замораныя, абарваныя, брудныя і галодныя. Трэба было акружыць іх апекай, падпарадкаваць, з мужчын арганізаваць атрад, узброіць яго.

Атрад арганізавалі. На агульным сходзе вырашылі прысвоіць яму імя маршала Жукава. Галоўным заданнем гэтага атрада была ахова рутскіх лясоў ад знішчэння. Апрача гэтага, жукаўцы сістэматычна нішчылі тэлефонную лінію на адрэзках Бельск—Бранск—Цехановец і Бельск—Шэпетова.

Ян Анацік

НАШЫ НАСТАЎНІКІ

ЛЮБЛЮ АДКРЫВАЦЬ НОВАЕ

Ірына Ажэхоўская — настаўніца пачатковай школы ў Чэхах Арлянскіх ад наймалодшых год марыла аб прафесіі педагога. Пасля заканчэння агульнаадукацыйнага ліцэя ў Гайнаўцы старалася паступіць у педінстытут у Жэшаве, але не ўдалося. Не адмаўляецца аднак ад раз ужо выбранай прафесіі. Пачынае працу ў пачатковай школе як невыкваліфікаваная настаўніца. Можна сказаць, што выбірае цяжэйшы шлях здабыцця настаўніцкай прафесіі. Каб быць настаўніцай, павінна завочна закончыць карэспандэнцыйны педліцэй. Зараз Ажэхоўская з'яўляецца студэнткай завочнага аддзялення матэматыкі Настаўніцкай студыі ў Беластоку.

Нельга сказаць, што ўмовы працы І. Ажэхоўскай лёгкія. Трэба кожны дзень поездам з Гайнаўкі даехаць да месца працы. «У гэтым годзе, — расказвае настаўніца, — толькі 3 разы ў тыдзень трэба з Гайнаўкі выехаць у 5^{40}, а дахаты прыязджаю ў 17^{00}». Не ўспамінаю, што і памяшкальныя ўмовы да працы таксама нялёгкія тут. Праўда, і гэта змяняецца на лепшае.

— А нягледзячы на гэта...

— Не ўяўляю сябе працуючай у іншай прафесіі. Люблю з дзяцьмі, іменна разам з імі, адкрываць новае, вырашаць праблемы, бачыць у іх (у дзецях) з кожным месяцам, з кожным годам нешта новае.

Можна было б і закончыць расказ пра маладую, эмацыянальна заангажаваную настаўніцу вясковай школы, настаўніцу, якіх тысячы. Але на гэтым не канчаецца тыдзень працы Ірыны Ажэхоўскай. Ужо некалькі гадоў з'яўляецца яна членам мастацкага калектыву пры Гайнаўскім аддзеле БГКТ. Працу, даезды да працы і навуку спалучае яна з грамадскай працай, якая заключаецца не толькі ў прыманні ўдзелу адзін раз у тыдзень у рэпетыцыях калектыву, але і ў частых выездах калектыву з мастацкай самадзейнасцю. А як завязалося сяброўства з мастацкім калектывам, расказвае сама Ірына Ажэхоўская.

— Аднойчы я трапіла на выступленні калектыву ў нашым Доме настаўніка ў Гайнаўцы. Тады ставілі нейкую п'есу. Мне гэта спадабалася. Можа спадабалася не столькі п'еса, колькі сама ідэя стварэння такога мастацкага калектыву. Вырашыла далучыцца. Спачатку мы былі драматычным гуртком, а зараз формы працы на многа пашырыліся. З удзелу ў калектыве, нягледзячы на нялёгкія ўмовы працы, маю прынамсі дзве карысці: гэтая грамадская праца дае мне многа асабістага задавальнення і, што галоўнае, будучы ў калектыве, стараюся падгледзець формы працы, каб перанесці іх потым у школу. Калі палепшацца памяшкальныя ўмовы нашай школы, напэўна трэба будзе нешта арганізаваць з вучнямі, а мо і з мясцовай моладдзю.

А. Карпюк

БЕЛАРУСЫ — ЭТНАПСІХАЛОГІЯ

* * *

Этнапсіхалогія не выйшла са сферы прапаноў. Мела быць навукай, якая займалася б псіхалагічнымі асаблівасцямі розных народаў, выяўленымі ў літаратуры, мастацтве і грамадскім дзеянні. Народы аднак пераходзяць часта пераўтварэнні — непрадбачаныя і незразумелыя знаўцам іх псіхалогіі.

Даследчыкі адкрылі ў беларускай народнай душы найбольш славянскія не кранутыя чужымі ўплывамі рысы. Этнографы кінуліся даследваць беларускую душу. Узніклі вялікія працы аб беларусах, як Федароўскага, Пяткевіча, Машынскага — у Польшчы, ці Шэйна — у Расіі.

Які тады вобраз прадстаўляе сабой душа нашых дзядоў, знайшоўшая свае выяўленне ў дзесятках тамоў этнаграфічных запісаў?

Убогія, ціхія людзі, схільныя да сентыменталізму і паэзіі, чуллівыя, паслухмяныя, але неадважныя, нядзольныя да якога-колечы актыўнага бунту. Затым — павер'і, забабоны, абыякавасць да царквы і касцёла, напаўхрысціянскі характар народных вераванняў. Прымітывізм жыцця і прывязанасць да нязменнай народнай традыцыі. Такі больш-менш вобраз беларусаў пераказала нам этнаграфія. Вобраз гэты ў літаратуры трываў доўга, напэўна даўжэй, чым трэба. Бо ўмовы і характар беларусаў змяніліся на 180 градусаў.

У трыццатых гадах Антоні Асэндоўскі выдаў кніжку аб Палессі. Тэкст упрыгожвалі сентыментальныя вершы Сыракомлі і здымкі, на якіх напэўна відаць была ўся першабытнасць беларусаў. Яе захваляў чытачам аўтар кніжкі. Здзіўляўся ён, што людзі цікавяцца і захапляюцца першабытнасцю Афрыкі і яе культуры, а не ведаюць, што ў сэрцы Еўропы ёсць краіна не менш першабытная, экзатычная, недаследваная і дзікая, з не менш прымітыўнымі людзьмі.

Аўтар аднак памыляўся, або проста ілгаў. У той час польскі сацыёлаг Юзэф Абрэмбскі пісаў ужо свае працы аб зрэвалюцыянізаваным народзе Палесся, паказваючы аграмаднасць перамен, якія зайшлі ў свядомасці палескіх сялян. Яшчэ ў 1924 годзе віленскі часопіс «Пшэглёнд Віленскі» апублікаваў артыкул пад загалоўкам «Новыя моманты ў псіхіцы беларускага народа». Аўтар артыкула, нейкі Дрыгвіч, бачыў спецыфіку беларускага характару не толькі ў фальклоры беларускага люду, але і ў яго гісторыі. Ён прыводзіць шэраг прыкладаў неахвоты ці нядольнасці беларусаў да барацьбы ў абароне ўласнай справы ў мінулым, як хаця б факт заваявання беларускіх зямель невялікімі сіламі літоўскага княства. Аўтар сцвярджае адначасова, што гэты пасіўны характар беларусаў карэнным чынам змяняецца — у беларускім народзе нарастае атмасфера бунту і барацьбы за ўласныя інтарэсы.

Заходняя Беларусь становіцца найбольш зрэвалюцыянізаванай часткай Польшчы, беларусы — адным з найбольш рэвалюцыйных яе элементаў. Пагаворка — лозунг: «Следам за дзедам» перастае абавязваць, перастае абавязваць народны культ старыны, знікае праславянскі тып беларуса — пакорнага селяніна, родзіцца новы тып беларуса - бунтара.

Такім чынам, пачынаючы ад канца першай сусветнай вайны традыцыйная народная культура перастае акрэсліваць псіхіку беларусаў, акрэсліваюць яе палітычныя і грамадскія ўмовы жыцця беларусаў.

Перанясемся цяпер з гэтай больш ці менш адлеглай гісторыі ў нашую сучаснасць. Вымерлі ўжо амаль зусім старыя беларусы, выхаваныя ў традыцыйнай народнай культуры. У жыцці і грамадскай сітуацыі беларусаў штораз менш спецыфічнага, асаблівага. Нават рэлігія перастае адыгрываць істотную ролю. Што ж тады астаецца асаблівага ў псіхалогіі беларусаў? Амаль нічога. Прывязанасць, ці проста сімпатыя да беларускага фальклору ці пэўных форм усходнеславянскай народнай абраднасці, якой буйнасць і багацце змяншаецца аднак з году ў год. Таму не варажу этнапсіхалогіі далёкай будучыні — асабліва на нашым беларускім грунце.

Ул. Паўлючук

КАЛЯНДАР „НІВЫ" НА 1969 ГОД

I. СТУДЗЕНЬ

Стыль Новы	Стыль Стары	Дні	Праваслаўны
1	19	С	Цімафея
2	20	Ч	Ігната
3	21	П	Вулляны, Пятра
4	22	С	Анастассі
5	23	Н	**Паўла**
6	24	П	**Куцця**
7	25	А	**Нарадж. Хр.**
8	26	С	**Другі дз. кал.**
9	27	Ч	Сцяпана
10	28	П	Агаты
11	29	С	Марка
12	30	Н	**Хвядоры**
13	31	П	Меланіі
14	1	А	**Новы год**
15	2	С	Серафіма
16	3	Ч	Малахіі
17	4	П	Антона
18	5	С	Апалінара
19	6	Н	**Рамана**
20	7	П	Апанаса
21	8	А	Юрыя
22	9	С	Піліпа
23	10	Ч	Рыгора
24	11	П	Міхала
25	12	С	Тацяны
26	13	Н	**Якава**
27	14	П	Ніны
28	15	А	Паўла
29	16	С	Леанілы
30	17	Ч	Антона
31	18	П	Максіма

II. ЛЮТЫ

Стыль Новы	Стыль Стары	Дні	Праваслаўны
1	19	С	**Макара**
2	20	Н	**Яфіма**
3	21	П	Максіма
4	22	А	Цімафея
5	23	С	Клімента
6	24	Ч	Ксені
7	25	П	Рыгора
8	26	С	Язэпа, Марыі
9	27	Н	**Дзмітрыя**
10	28	П	Яфрэма
11	29	А	Рамана, Якава
12	30	С	Аляксея
13	31	Ч	Мікіты
14	1	П	Трыфана
15	2	С	Анісіма
16	3	Н	**Сямёна, Ганны**
17	4	П	Кірыла
18	5	А	Агаты
19	6	С	Хрысціны
20	7	Ч	Лукі
21	8	П	Хведара
22	9	С	Нікіфара
23	10	Н	**Валянціны**
24	11	П	Уласа
25	12	А	Аляксея
26	13	С	Зоі, Святланы
27	14	Ч	Кірыла
28	15	П	Ефрасінні

III. САКАВІК

Стыль Новы	Стыль Стары	Дні	Праваслаўны
1	16	С	Рамана
2	17	Н	**Льва**
3	18	П	Архіпа
4	19	А	Агафона
5	20	С	Цімафея
6	21	Ч	Яўгенні
7	22	П	Палікарпа
8	23	С	Эразма
9	24	Н	**Тараса**
10	25	П	Парфіра
11	26	А	Пракопа
12	27	С	Ціта
13	28	Ч	Васіля
14	1	П	Яўдокіі
15	2	С	**Фядота**
16	3	Н	**Яўтропія**
17	4	П	Герасіма
18	5	А	Конана
19	6	С	Аркадзя
20	7	Ч	Яўгена
21	8	П	Феафілата
22	9	С	40 мучан.
23	10	Н	**Міхала**
24	11	П	Сафрона
25	12	А	Феафана
26	13	С	Нікіфара
27	14	Ч	Бенадыкта
28	15	П	Аляксандра
29	16	С	Юльяна
30	17	Н	**Аляксея**
31	18	П	Аляксандры

IV. КРАСАВІК

Стыль Новы	Стыль Стары	Дні	Праваслаўны
1	19	А	Дарыі
2	20	С	Святланы
3	21	Ч	Якава
4	22	П	Васіля
5	23	С	Нікана
6	24	Н	**Захара**
7	25	П	Юрыя
8	26	А	Ірынея
9	27	С	Матроны
10	28	Ч	Сцяпана
11	29	П	Марка
12	30	С	Івана Л.
13	31	Н	**Вялікдзень**
14	1	П	**II Дз. Вялік.**
15	2	А	Трафіма
16	3	С	Мікіты
17	4	Ч	Язэпа, Юрыя
18	5	П	Хвядоры
19	6	С	Платаніды
20	7	Н	**Марціна**
21	8	П	Радзівона
22	9	А	Вадзіма
23	10	С	Георгія
24	11	Ч	Анціпа
25	12	П	Васіля, Мілы
26	13	С	Артамона
27	14	Н	**Антона**
28	15	П	Трафіма
29	16	А	Ірыны
30	17	С	Сямёна

V. МАЙ

Стыль Новы	Стыль Стары	Дні	Праваслаўны
1	18	Ч	**Свята працы**
2	19	П	Хрыстафора
3	20	С	Анастассі
4	21	Н	**Хведара**
5	22	П	Лукі
6	23	А	Георгія
7	24	С	Савы
8	25	Ч	Марка
9	26	П	**Дз. Перамогі**
10	27	С	Сымона
11	28	Н	**Віталія**
12	29	П	Мемнона
13	30	А	Якава
14	1	С	Тамары
15	2	Ч	Барыса, Зоі
16	3	П	Цімафея
17	4	С	Пелагеі
18	5	Н	**Ірыны**
19	6	П	Іова
20	7	А	Акакія
21	8	С	Яна Багасл.
22	9	Ч	Мікалая
23	10	П	Сымона
24	11	С	Мяфодзія і Кірыла
25	12	Н	**Германа**
26	13	П	Глікерыі
27	14	А	Ісідара
28	15	С	Дзмітрыя
29	16	Ч	Хведара
30	17	П	Еўфрасіні
31	18	С	Клаўдзіі

VI. ЧЭРВЕНЬ

Стыль Новы	Стыль Стары	Дні	Праваслаўны
1	19	Н	**Карніла**
2	20	П	Аляксея
3	21	А	**Алёны**
4	22	С	Васілісы
5	23	Ч	Ігара
6	24	П	Сцяпана
7	25	С	Івана
8	26	Н	**Карпа**
9	27	П	Хвядоры
10	28	А	**Мікіты**
11	29	С	Аляксандра
12	30	Ч	Васіля
13	31	П	Ярамея
14	1	С	**Дыяніза**
15	2	Н	**Нікіфара**
16	3	П	Лук'яна
17	4	А	**Марфы**
18	5	С	Дарафея
19	6	Ч	Тэклі
20	7	П	Валерыі
21	8	С	Яфрэма
22	9	Н	**Тэклі**
23	10	П	Антаніны
24	11	А	Варфаламея
25	12	С	Ануфрыя
26	13	Ч	Акуліны
27	14	П	Ялісея
28	15	С	Міхала
29	16	Н	**Ціхана**
30	17	П	Мануіла

VII. ЛІПЕНЬ

Стыль Новы	Стыль Стары	Дні	Праваслаўны
1	18	А	**Лявона**
2	19	С	Засіма
3	20	Ч	Мяфода
4	21	П	Цярэнція
5	22	С	Зінаіды
6	23	Н	Язэпа
7	24	П	Іаана
8	25	А	Ермалая
9	26	С	Дзяніса
10	27	Ч	Інесы
11	28	П	Івана
12	29	С	**Пятра і Паўла**
13	30	Н	**Гаўрылы**
14	1	П	Дзямяна
15	2	А	**Уліты**
16	3	С	Анатоля
17	4	Ч	Андрэя
18	5	П	Апанаса
19	6	С	**Сяргея**
20	7	Н	**Фамы**
21	8	П	Пракопа
22	9	А	**Св. Адрадж.**
23	10	С	Антона
24	11	Ч	Вольгі
25	12	П	Гаўрылы
26	13	С	Сцяпана
27	14	Н	**Анісіма**
28	15	П	Уладзіміра
29	16	А	**Валянціны**
30	17	С	Марыны
31	18	Ч	Амяльяна

VIII. ЖНІВЕНЬ

Стыль Новы	Стыль Стары	Дні	Праваслаўны
1	19	П	Макрыны
2	20	С	Ільі
3	21	Н	**Сямёна**
4	22	П	Марыі Магд.
5	23	А	Трафіма
6	24	С	Барыса і Глеба
7	25	Ч	Ганны
8	26	П	Параскі
9	27	С	Клімента
10	28	Н	**Прахора**
11	29	П	Каленіка
12	30	А	**Валянціны**
13	31	С	Еўдакіма
14	1	Ч	Макара
15	2	П	Васіля
16	3	С	**Саламеі**
17	4	Н	**Яўдокіі**
18	5	П	Нонны
19	6	А	Андрэя
20	7	С	Пімена
21	8	Ч	Мірона
22	9	П	Мацвея
23	10	С	Рамана
24	11	Н	**Раісы**
25	12	П	Фацея
26	13	А	**Ціхана**
27	14	С	Міхея
28	15	Ч	Майсея
29	16	П	Якіма
30	17	С	**Леўкі**
31	18	Н	**Іларыёна**

IX. ВЕРАСЕНЬ

Стыль Новы	Стыль Стары	Дні	Праваслаўны
1	19	П	Андрэя
2	20	А	**Самуіла**
3	21	С	Фадзея
4	22	Ч	Апанаса
5	23	П	Ірынея
6	24	С	Арсеня
7	25	Н	**Ціта**
8	26	П	Наталлі
9	27	А	**Пімена**
10	28	С	Іова
11	29	Ч	Феафана
12	30	П	Аляксандра
13	31	С	**Хведара**
14	1	Н	**Сямёна**
15	2	П	Маманта
16	3	А	**Якіма**
17	4	С	Майсея
18	5	Ч	Елізаветы
19	6	П	Макара
20	7	С	**Лукі**
21	8	Н	**Нар. Пр. Баг.**
22	9	П	Ганны
23	10	А	**Пятра**
24	11	С	Сяргея
25	12	Ч	Юльяна
26	13	П	Валерыяна
27	14	С	Калістрата
28	15	Н	**Максіма**
29	16	П	Людмілы
30	17	Ч	Веры, Надз. Л.

X. КАСТРЫЧНІК

Стыль Новы	Стыль Стары	Дні	Праваслаўны
1	18	С	Софіі
2	19	Ч	Трафіма
3	20	П	Яўстафія
4	21	С	**Кандрата**
5	22	Н	**Іоны**
6	23	П	Іаана
7	24	А	Тэклі
8	25	С	Сяргея
9	26	Ч	Івана
10	27	П	Марка
11	28	С	Нікана
12	29	Н	**Кірыяна**
13	30	П	Рыгора
14	1	А	Міхала
15	2	С	Кастуся
16	3	Ч	Дзяніса
17	4	П	Пятра
18	5	С	**Аляксея**
19	6	Н	**Фамы**
20	7	П	Пелагеі
21	8	А	**Таісы**
22	9	С	Якава
23	10	Ч	Тэафіля
24	11	П	Піліпа
25	12	С	**Марціна**
26	13	Н	**Карпа**
27	14	П	Назара
28	15	А	**Лук'яна**
29	16	С	Лангіна
30	17	Ч	Лявона
31	18	П	Лукі

XI. ЛІСТАПАД

Стыль Новы	Стыль Стары	Дні	Праваслаўны
1	19	С	Клеапатры
2	20	Н	**Арцёма**
3	21	П	Іларыёна
4	22	А	**Аверкія**
5	23	С	Якава
6	24	Ч	Апанаса
7	25	П	**Гад. В. Кастр.**
8	26	С	**Дзмітрыя**
9	27	Н	**Нестара**
10	28	П	Іова
11	29	А	Анастассі
12	30	С	Зіновія
13	31	Ч	Спірыдона
14	1	П	Дзям'яна
15	2	С	Акіндзіна
16	3	Н	**Язэпа**
17	4	П	Ніканара
18	5	А	Галакціёна
19	6	С	Паўла
20	7	Ч	Фядота
21	8	П	Міхала
22	9	С	Парфіра
23	10	Н	**Радзівона**
24	11	П	Віктара
25	12	А	**Ніла**
26	13	С	Іона
27	14	Ч	Піліпа
28	15	П	Гурыя
29	16	С	**Мацвея**
30	17	Н	**Рыгора**

XII. СНЕЖАНЬ

Стыль Новы	Стыль Стары	Дні	Праваслаўны
1	18	П	Платона
2	19	А	**Аўдзея**
3	20	С	Рыгора
4	21	Ч	Марыі
5	22	П	Філімона
6	23	С	Хведара
7	24	Н	**Кацярыны**
8	25	П	Клімента
9	26	А	**Аліпія**
10	27	С	Якава
11	28	Ч	Сцяпана
12	29	П	Парамона
13	30	С	**Андрэя**
14	1	Н	**Навума**
15	2	П	Авакума
16	3	А	**Сафона**
17	4	С	Варвары
18	5	Ч	Савы
19	6	П	Мікалая
20	7	С	**Амбражэя**
21	8	Н	**Патапа**
22	9	П	Ганны
23	10	А	**Мілы**
24	11	С	Леанілы
25	12	Ч	Спірыдона
26	13	П	Яўгенія
27	14	С	Апалона
28	15	Н	**Анфісы**
29	16	П	Агея
30	17	А	Данілы
31	18	С	Зоі

ТРЫБУНА чытачоў

«ВІТАЙЦЕ, ДАРАГІЯ ГОСЦІ!»

Такім прывітаннем, напісаным на чырвоным палатне, сустрэлі вучні і настаўнікі школы ў Барысаўцы беларускіх паэтаў Алеся Барскага і Віктара Шведа, якія 12—13 снежня г.г. зноў наведалі Гайнаўшчыну. Сустрэліся яны са школьнай моладдзю і з дарослым насельніцтвам у такіх мясцовасцях, як Крывец, Янова, Кленікі, Скупава, Масева і Нараўка. Ва ўсіх гэтых мясцовасцях паэты выступілі са сваімі старымі і новымі творамі. Выступленні іх сустрэліся з вялікім зацікаўленнем з боку слухачоў. Зацікаўленне гэта праявілася і ў відавочнай ўвазе, з якой адносіліся да выступлення паэтаў слухачы і ў вялікай колькасці пытанняў, якія былі пастаўлены паэтам аб спецыфіцы іх творчасці, аб паэтычных планах і асабістым жыцці. Зацікаўленне гэта праявілася і ў тым, што ў многіх школах вучні зачытвалі з памяці вершы А. Барскага і В. Шведа. Сапраўднай нечаканасцю для паэтаў была сустрэча з вучаніцай VII класа ў Янове Ірэнай Пучко, якая прачытала свае вершы. Паводле ацэнкі А. Барскага, вершы гэтыя знаходзяцца на высокім мастацкім узроўні і робяць добрую заяўку аб цікавым паэтычным таленце гэтай вучаніцы.

Кранаючай была таксама сустрэча са старой жанчынай з вёскі Крывец Анастасіяй Раманюк, якая прыйшла пасля аўтарскай сустрэчы, запатрабавала ад аўтараў іх зборнікі, пазнаёмілася з імі і купіла іх. У час сямі сустрэч аўтары падпісалі прысутным на спатканнях слухачам некалькі сот экземпляраў сваіх зборнікаў, што з'яўляецца дадатковым доказам таго, што сустрэчы мелі глыбокі сэнс і споўнілі пастаўленыя перад імі мэты. Пакідаючы Гайнаўшчыну, паэты з асаблівай удзячнасцю ўспаміналі сардэчны сяброўскі прыём, з якім яны сустрэліся ў школах ў Крыўцы і ў Янове, а таксама ў культурным грамадскім цэнтры ў Нараўцы.

Паэты з вялікай прыхільнасцю прынялі да ведама далейшыя запрашэнні школ, клуба-кавярняў і іншых культурных устаноў Гайнаўшчыны, адносна арганізацыі аўтарскіх сустрэч у будучыні. Паабяцалі яны прыехаць у найбліжэйшым часе на Гайнаўшчыну, каб прадаўжаць сустрэчы з насельніцтвам.

Віктар Бура
Гайнаўка

НАРАДА АКТЫВУ

15 снежня 1968 года адбылася ў Доме Настаўніка нарада актыву БГКТ Гайнаўскага павета. Нараду адкрыў старшыня аддзела Аляксандр Іванюк, які запазнаў прысутных з планам нарады. Пасля член праўлення Міша Тэлешэўскі прачытаў даклад аб дасягненнях БГКТ у нашым ваяводстве. Пасля даклада пачалася дыскусія на тэму лепшага развіцця гурткоў на Гайнаўшчыне. Тав. Грыц парушыў справу складчын, а таксама коратка сказаў аб дасягненнях Гайнаўскага гуртка. Тав Сямянюк са Старога Беразова і тав. Клімюк з Плянтаў падсумавалі працу сваіх гурткоў, а таксама падзякавалі інструктару тав. В. Буру, які шмат дапамагае гурткам. Таварыш Аляксандр Харкевіч з Ляшукоў расказаў аб тых гуртках БГКТ, якія прычыняюцца да развіцця культуры і асветы на вёсцы.

На нарадзе была прынята пастанова, каб у кожным гуртку адзначыць вялікія гістарычныя гадавіны: 50-годдзе БССР і 25-годдзе Народнай Польшчы.

М. Ялаў
Гайнаўка

ГОСЦЬ З БССР

Нядаўна адбылася цікавая сустрэча дацэнта доктара Грыгорыя Кулагі з Гродна (БССР) з насельніцтвам Гайнаўкі і акалічных вёсак.

У Доме Настаўніка сустрэчу наладзіў павятовы аддзел БГКТ у Гайнаўцы. Грыгорый Кулага расказаў прысутным аб 50-гадовым шляху Беларускай ССР. Затым адбылася размова з прысутнымі. Госць адказваў на шматлікія пытанні. Спатканне прайшло ў сардэчнай і ўрачыстай атмасферы.

Я. Цялушэцкі
Новае Ляўкова

КУРСЫ РУСКАЙ МОВЫ

Нядаўна ў Беластоку на канферэнцыі кіраўнікоў і выкладчыкаў курсаў рускай мовы абмяркоўваліся пытанні пашырэння вывучання рускай мовы сярод дарослага насельніцтва. Найбольш курсаў навучання рускай мовы было арганізавана ў Сямяцічах і Беластоку, а найменш — у Сэйнах і Элку. Арганізатарамі канферэнцыі былі Куратарыя і Ваяводскае праўленне таварыства польска-савецкай дружбы.

М. К.
Патока

З ЖЫЦЦЯ КРЫВЯЦІЧ

Апошнім часам Крывяцічы наведала эстрада БГКТ «Лявоніха». На выступленне сабралася многа людзей. Вядома, ўсе любяць паслухаць песні ў выкананні сваіх беларускіх артыстаў. Кожнае выступленне было ўзнагароджана бурнымі апладысментамі. Асабліва падабаліся песні ў выкананні нашых землякоў Янкі Блізнюка, які паходзіць з Дубіч Царкоўных, Марысі Мароз, родная вёска якой — Новаберазова, і Янкі Крупы, які нарадзіўся і доўга жыў у Рэдутах.

ТАКІХ БОЛЬШ

Крывяціцкая школа можа пахваліцца сваімі выпускнікамі. Многія вучні крывяціцкай пачатковай школы пакanчалі сярэднія і вышэйшыя школы. Вялікі гэта гонар для настаўнікаў. Многія з іх, былых вучняў, займаюць цяпер адказныя пасады, працуюць на Шлёнску, Валаміне і ў іншых мясцовасцях Польшчы.

Напрыклад Аркадзь Чыквін скончыўшы пачатковую школу, выехаў з Крывяціч, як гэта кажуць, «у людзі». У Беластоку скончыў ён механічны тэхнікум, а потым — вышэйшую інжынерскую школу. Цяпер Аркадзь Чыквін працуе на адказнай пасадзе на фабрыцы ў Чорнай Беластоцкай. Хаця мае вельмі многа работы, аднак утрымоўвае кантакты з землякамі сваёй вёскі.

ПАЛЯЎНІЧЫЯ

Паляўнічы гурток «Арол» ў Орлі існуе ўжо пару год. Члены гуртка маюць свой абшар, якім апякуюцца. Знішчаюць яны шкоднікаў, якія нішчаць звярыну, а таксама вядуць барацьбу з браканьерствам. Зімой будуць развозіць корм для птушак і звяроў. Штогод гурток праводзіць адлоў жывых зайцаў, якіх потым наша краіна высылае за граніцу.

Ваня Кірызюк
Крывяцічы

Дарагое Сэрцайка!

Год таму я пазнаёмілася з хлопцам, які пражывае далёка ад мяне. Яму 22 гады, а мне — няпоўных 18. Ён часта прыязджае ў нашу вёску да сваёй цёткі. І вельмі мне ён спадабаўся, я яму таксама. Мы перапісваемся і сустракаемся. Ваня абяцаў мне, што са мною ажэніцца. Перад Ванем я сябравала з хлопцам з нашай вёскі. Хлапец гэты часта адводзіў мяне дамоў і прыходзіў у хату. Таксама абяцаў, што са мною ажэніцца. Ён не маладзейшы за Ваню. Калі хлапец гэты даведаўся аб нашых сустрэчах з Ванем пачаў не так ужо часта прыходзіць да мяне. Я аб гэтым нічога не гаварыла Ваню, бо мне і Ваня, і гэты другі хлапец вельмі падабаюцца.

Парай, Сэрцайка, што далей рабіць, ці сябраваць з Ванем, ці вярнуцца да хлапца з нашай вёскі?

За параду буду вельмі ўдзячна.
Крыся з Гайнаўшчыны

Крыся! Вельмі мне цяжка параіць табе, каго з іх выбраць, бо, як сама пішаш, падабаюцца табе абодва, як у песні «Рабінушка», а мне вось клопат, якога з іх табе падказаць. А, можа, лепш пачакай, мо з'явіцца хто трэці, які найлепш табе будзе падабацца, а тады і ты і я пазбудземся гэтага клопату.

Жадаю ўсяго найлепшага
Сэрцайка

У ДАШАХ

У пачатковай школе ў Дашах (Гайнаўскі павет) вучыцца больш 180 дзяцей. Кіраўніком школы з'яўляецца Міхась Кісялеўскі, які працуе тут ужо 13 год. Па яго ініцыятыве і дзякуючы яго арганізатарскай працы пабудаваны школьны будынак, а пасля дабудавана яшчэ адно школьнае памяшканне і абгароджаны драцяной сеткай школьны пляц. Нямала тут было ўложана грамадскай працы не толькі з боку жыхароў Дашоў, але і з боку школы і бацькоўскага камітэта.

У школе ад даўжэйшага ўжо часу добра развіваецца мастацкая самадзейнасць і спорт. Спартсмены школы параўнальна часта выязджаюць на спаборніцтвы ў Гайнаўку і прывозяць дыпломы і ўзнагароды, а аматарскі калектыў дае канцэрты не толькі ў сваёй вёсцы, але і ў суседніх. У Дашах добра працуюць гарцэрская дружына, ПЦК, СКО, школьная крама і музычны гурток. Вядома, ва ўсім гэтым не малая дапамога настаўнікаў.

Тэкст і фота
М. Тэлешэўскі
Рэпіска

Харавы калектыў, якім кіруе настаўніца Крыстына Яцко.

БЕЛЬСКІ ГС

Бельскі ГС за дзевяць месяцаў 1968 года выканаў большасць планаваных прац на 100%. Закупіў ад гаспадароў 965 тон свініны, 734 тон ялавічыны, разам на 28.242.000 зл. Курыных яек закупіў 4.540.000 штук. Хаця і гэты лік ледзь не астранамічны, ён не пакрыў планаванага скупу. У раёне Бельскага ГС-у зараз у вёсках працуе даволі пунктаў продажу. Сялянскіх крамаў ёсць — 37, кіёскаў — 4, страганоў — 11, клубаў селяніна — 2. Яны ствараюць сетку пунктаў продажу ў вёсках на адлегласці каля 2 км. У іх за справаздаўчыя месяцы было продана 10 999 літраў ліманаду, 44.333 літраў аранжады, 21.251 літраў мандарынкі. У гэтым годзе пабудавалі ў Плёсках новую краму вартасцю 230 тыс. зл., склад на мінеральныя ўгнаенні ў Бельску — вартасцю 1800 тыс. зл., а таксама склад на закуп жывёлы ў Лубіне за 350 тыс. зл. На будучы год у Рыбалах збудуюцца склады: збожжавы, кармавы і будаўнічых матэрыялаў. Будзе праводзіцца далейшая разбудова збожжавых складаў у Бельску коштам 2 млн. зл.

К.С.
Катлы

МОЛАДЗЬ ЛАСІНКІ

У вёсцы Ласінка (Гайнаўскі павет) ёсць клуб «Рух» і святліца. Моладзь мае добрыя ўмовы для адпачынку. У верасні адбыўся тут апошні канцэрт, які падрыхтавала сама моладзь, аб'яднаная ў мастацкім гуртку. Кіраваў ім аднавясковец Мікалай Беразавец.

Насталі цяпер доўгія зімовыя вечары. Шкада толькі, што моладзь пакуль што не падумала, як іх найлепш выкарыстаць на падрыхтоўку новай п'есы, скетча, або песень. А варта. Не будзе тады часу на сум, які пачынае дакучаць моладзі.

Янцал
Гайнаўскі павет

ПРАДШКОЛЛЕ Ў БЕЛАВЕЖЫ

Пры пабудове яго шмат працы выканана грамадскім чынам. Фота: Я. Цялушэцкі

КІНО

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Кляшчэлі

„Zarezerwowane dla śmierci" (NRD), 7-8. „Lekkoduchy i dziewczyna" (radz.), 9-10. „Ostatni po Bogu" (polski), 11-12.

Дубіны

„Trzydzieści trzy" (radz.), „Noc bez końca" (bułg.), 11-12.

Нараўка

„Byłam głupią dziewczyną" (węgierski), „Przed wojną" (jugosł.) 8-12.

Нарва

„Droga nad morzem" (bułg.), „Faraon" (polski), 8-12.

Чыжы

„Mój przyjaciel delfin" (USA), „Mocne uderzenie" (polski), 8-12.

Дубічы Царкоўныя

„Pałace w płomieniach" (rumuński), „Pod karnawałową maską" (kubański), 8-12.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі

„Ja twój syn" (czeski), „Życie zamku" (franc.), 8-12.

Орля

„Sobótki" (polski), „Ach ci młodzi" (węgierski), 8-12.

Райск

„Sabrina" (USA), „Największe widowisko świata" (USA), 8-12.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок

„Gangster i urzędnik" (USA), „Partyzant z Lelejskiej góry" (jugosł.), „Ostatni po Bogu" (polski), 7-10.

Міхалова

„Gangster i urzędnik" (USA), 7-8. „Kalosze szczęścia" (polski), 9-10. „Czas miłości" (rumuński), 11-12.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі

„Chleb i róże" (radz.), 7-8. „Zjazd rodzinny" (węgierski), 9-10. „Komedia pomyłek" (polski), 11-12.

Шудзялава

„Poznańskie słowiki" (polski), „Pociąg pod specjalnym nadzorem" (czeski), 8-12.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Сухаволя

„Hrabina Cosel" (polski), „Gra uczuć" (hiszpański), 8-12.

Новы Двор

„Skarb bizantyjskiego kupca" (czeski), „Szkoła grzeszników" (czeski), 11-12.

Ліпск

„BS-38-15" (NRD), „Zaufaj mi Anno" (bułgarski), 11-12.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 2-10-33, centrala 2-32-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wronia 23. Nr konta PKO I-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP; Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ — w USA.

B.Z.Graf. G-1 NAKŁAD 6571

ШТО ГЭТА

Адзін селянін з далёкай вёскі прыехаў у горад, зайшоў у магазін. Убачыўшы піжамы, ён спытаў, што гэта такое.

— Гэта піжама, — адказаў прадавец. — Яе адзяваюць на ноч. Вам падабраць адну?

— Што вы! — пачаў адгаварвацца селянін. — Я звычайна ноччу сплю і нікуды не хаджу.

ХВАРОБА

У кабінеце доктара зазваніў тэлефон:

— Доктар, гэта я, Філіберта, — сказаў дзіцячы голас. — Ці можаце вы прыехаць да мяне дадому?

— А што, ты хворы?

— Так, у мяне ўдаўненая хвароба — непаслушэнства. Таму маці зашчапіла мяне знадворку і я хачу, каб вы дапамаглі мне выйсці на вуліцу.

Усё людское нам не чужое.

— Значыць, гаворыш, ты сёння ні кроплі ў рот не браў?..

У КРАМЕ

— Ад вашай рыбы непрыемна пахне! — абурэцца пакупнік у краме.

— Што вы! — апраўдваецца прадавец. — Яе яшчэ сёння вылавілі ў моры.

— Тады, відаць, яна дабіралася сюды пехатою.

ЯК

— Вашы блізняты такія падобныя. Цікава, як вы іх адрозніваеце.

— А вельмі проста. Джыджы можа лічыць да ста, а Міно толькі да пяцідзесяці.

ЛІСТ ДА ТВЭНА

Адзін з паклоннікаў таленту Марка Твэна напісаў да яго ліст, але не ведаў адрасу пісьменніка. Напісаў так: «Містэру Марку Твэну. Бог ведае, дзе».

Адказ быў наступны: «Бог ведаў. Дзякую. Марк Твэн».

У ЛЕКАРА

Доктар: — Ну, што ж, ваш язык я ўжо паглядзеў. Цяпер папрашу вашу руку.

Пацыентка: — Ах, доктар, так адразу...

КАЛІ Б ТАК ДУМАЎ

— Чаму ты так блізка каля сяла палюеш? Думаеш, воўк сам сюды прыйдзе?

— О, калі б я так думаў, то тут бы не паляваў.

ЦІ ЗГАДЗІШЦА

Пасля доўгіх развагаў адзін малады хлопец саромліва задаў свайй каханай пытанне:

— Клаўдзія, ці згодзішся ты стаць маёй жонкаю і маці маіх дзяцей?

— Добра, але колькі ты тых дзяцей маеш?

РОЗНІЦА

Жанчына пытае хлопца, які дубасіць свайго таварыша:

— Чаму ты яго валтузіш? Хіба не ведаеш, што часам нават ворага трэба шанаваць?

— Ён жа не вораг, ён... мой брат.

ПЕРСПЕКТЫВА

Раззлаваны мужчына дружбаку:

— Рай мне забяспечаны. Калі памру раней за жонку, то на тым свеце абавязкова не міну рая.

— А калі яна памрэ першая?

— Тады рай для мяне на зямлі наступіць.

БЕРАГІ І МОРА

Разгнеўвалася аднойчы Мора.

— О, праклятыя Берагі! — зараўло яно. — Дакуль вы трымаць мяне будзеце ў сваіх сковах? Няўжо вы не разумееце, вам не стрымаць мяне, усё адно я вырвуся на волю і залью, знішчу вас...

— Вось таму мы і трымаем цябе, каб ты не заліло, не знішчыла нас, — адказалі Мору Берагі.

Б. Сачанка

УСМІХНІЦЕСЯ! ВАС ЗДЫМАЮЦЬ...

У адным з лонданскіх універмагаў каля вялікіх тэлевізійных экранаў вісіць надпіс: «Усміхніцеся! Вас здымаюць для тэлебачання». Сапраўды, на экранах паказваецца ўсё жыццё ўнівермага, зазнятае тэлеаб'ектывамі, якія размешчаны на столі. Ці не таму тут ніхто нічога не крадзе...

ПАЛІГЛОТ

Сяргей Халіпаў, 30-гадовы выкладчык аднаго з ленінградскіх інстытутаў, цвердзіць, што замежнай моваў можна авалодаць... за месяц. Ён даказаў гэта на ўласным вопыце: у яго лінгвістычным багажы — 19 замежных моваў, у тым ліку галандская, ірландская, валійская, ісландская і нават фарэрская, на якой гавораць толькі жыхары выспаў у Атлантычным акіяне.

ПРАВАКАЦЫЯ

У Лос-Анжэласе здабываўся штогадовы злёт вылячыўшыхся алкаголікаў. На злёт з'ехалася 10 тысяч асоб. У часе злёту з залы было выкінута 500 асоб, якія былі ў нецвярозым стане, выкрыквалі правакацыйныя лозунгі, заклікаючы сабраўшыхся скончыць з дабрадзейным устрыманнем.

Ліст з Задрыпанкі

ЯК У БЕЛАСТОКУ РАСПАЎСЮДЖВАЮЦЬ КУЛЬТУРУ

Даўно я да вас, даражэнькія, не пісаў. Фактаў няма? Ёсць. Але ці ад таго, што падам іх, яны зменяцца? Сумняваюся. Колькі год, як апісваў я сваю адысею пошукаў ванны! Што палепшала? Надалей купаюся ў цэбрыку. Скажаце: дзядзька — песіміст! Перспектывы, маўляў, не бачыць. Хай будзе па-вашаму, але чаму яна, тая «перспектыва», такая наравістая: засела недзе ў гарадскіх бюрах і яе ў Задрыпанку за грыву не зацягнеш? Праўда, ужо, як вы кажаце, праблескі намячаюцца. Вось прыехаў да нас Віктар Швед. Уся вёска зышлася. Паэт вершы чытаў, потым падпісваў нам свой зборнічак. Раскупілі мігам. Вяскоўцам так спадабаўся наш паэт, што пачалі лаяць інструктара з павета за тое, што мала прывёз гэтых кніжачак, каб усім хапіла. А той, небарака, разлажыў рукі і кажа:

— Няма больш, апошнюю сотню прывёз.

І многія мне пазайздросцілі, што я гэту кніжку раней выпісаў па пошце. Хай зайздросцяць! Дэманстрацыйна выймаю яе з кішэні і прашу аўтара падпісаць.

Уцешыўся паэт, што я прынёс на сустрэчу яго кніжку і, разгарнуўшы яе, побач свае фатаграфіі напісаў: «З любоўю — аўтар». Потым, паціснуўшы мне руку, сказаў:

— Вельмі прыемна было з вамі пазнаёміцца...

Слаўны чалавек! Цяпер яго зборнік ляжыць у мяне на самым ганаровым месцы.

Але гэта ў нас. Нядаўна паехаў я ў Беласток. Думаў па крамах пахадзіць, прыглядзецца да тавараў і цэнаў перадНавагоднія дні і сяго-таго адведаць. Выпала так, што начаваць застаўся. Думаю: схаджу вечарам на Варшаўскую, пагляджу, як гарадскі аддзел БГКТ працу разгортвае. Аб ёй столькі ж чуў!

Заходжу, а там праз увесь калідор чарга даўжэзная. І што за дзіва! Людзі стаяць па зборнік майго любімага паэта. Ну, думаю, і ў горадзе Віктар Швед у вялікай пашане. З любасцю ўглядаюся на сімпатычных гараджан, што, відаць, таксама як я, з вялікай прыхільнасцю ставяцца да жыватворных сіл роднага слова, і накіроўваюся да залы, з якой нясуцца мілагучныя мелодыі аркестра. Вось тут сапраўды культура! —з горычу падумаў разу не адчуваю, што на мае худыя плечы палажыў цяжкую руку малады здаравяка. Ён не пускае мяне ў бліскучую залу:

— У чаргу!

— Ды я ўжо зборнічак Шведа даўно прыдбаў, — адказваю з гонарам.

— Нічога, калі захацелі гуляць, купіце яшчэ раз, — не здаецца дзяцюк.

Тут я прыкмеціў кантралёра. Ён упускаў у залу людзей, якія купілі зборнік. Упускаў, разрываючы вокладку кніжкі і што пад ёй схапілі пальцы.

Я анямеў. Убачыўшы на адным з разарваных зборнікаў зняважаны бяздушнай рукой твар паэта, я абурыўся:

— За што ж гэта вы зняважаеце чалавека! — кажу. — Ён вам гэтыя вершы пісаў, сэрца ўкладваў у іх, а вы?!..

Не даконуў. Здаравяка схапіў мяне за каўнер і да выхаду:

— Па эМО засумаваў, дзядзька? — кажа. — Гэта табе не вёска. Людзі прыйшлі на забаву, бавіцца хочуць, а не слухаць твае казанні. Ідзі, пакуль я добры, і не перашкаджай выконваць план!

Што было рабіць, пайшоў. На другі дзень расказваю прыгоду знаёмым, у якіх начаваў, а яны кажуць:

— Наш сын таксама быў там. Казаў, пасля забавы знішчаныя зборнікі Шведа валяліся па ўсіх кутках...

Ну і план! Ну і актывісцкі! Ну і распаўсюджваеце ж вы родную культуру! —з горычу падумаў я. — А ў нас, у Задрыпанцы не хапіла гэтых зборнікаў!

І вырашыў, усё-такі, напісаць гэты ліст. А мо паможа?

Ваш Даніла

БЕЛАРУСАЧКА

Словы А. Ставера
Музыка Я. Цікановіча

Я гляджу на твае косы русыя,
Я не магу наглядзецца ніяк,
Беларусачка, беларусачка,
Дарагая падруга мая.

Скора зноў мы з табою расстанемся,
Скора зноў застануся адзін.
Беларусачка, беларусачка,
Ты ў дарогу мяне правядзі.

У краях незнаёмых, нязведаных
Буду ў радасці я ці ў журбе, —
Беларусачка, беларусачка,
Не забуду нідзе я цябе.

Я вярнуся к табе, сінявокая,
Калі ў кветкі адзенецца край.
Беларусачка, беларусачка,
Ты хоць зрэдку мяне ўспамінай.

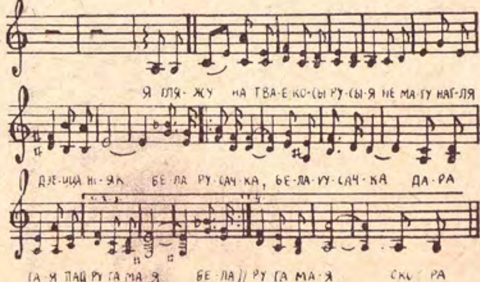

Стаяў так моцна, што страціў здольнасць рухацца.